

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Оцінка фінансової стійкості банку

Студентки 2 курсу бм групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Воробйової Анастасії
Вікторівни

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Сушко Наталія Мар'янівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія Петрівна

Київ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	
1.1. Суть, інтерпретація та різновиди фінансової стійкості банку.....	6
1.2. Сучасні фактори забезпечення фінансової стійкості банку.....	12
1.3. Основні підходи оцінювання фінансової стійкості банку.....	19
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ ПАТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»)	
2.1. Організаційно-методичне забезпечення аналізу фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».....	27
2.2. Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».....	33
2.3 Оцінка впливу фінансової стійкості банку на формування його конкурентоспроможності.....	40
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	
3.1 Стратегія забезпечення цільових параметрів розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».....	47
3.2 Застосування моделі збалансованої системи показників ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».....	55
3.3 Методика оцінювання фінансової стійкості банку з використанням інтегрального таксономічного показника	62
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Процес розвитку національної фінансово-кредитної системи ринкового типу, необхідність формування і розвитку стабільної та конкурентоспроможної банківської системи спонукають до вирішення на якісно новому рівні проблем визначення стратегічних напрямів розвитку банків, зміни місця та ролі комерційних банків у загальній фінансово-кредитній системі, виявлення сучасних тенденцій їх розвитку в умовах соціально орієнтованої структурно-інноваційної моделі розвитку економіки України. Головним критерієм вибору банку є його фінансова стійкість, адже саме за цим показником можна дізнатись його надійність та здатність в майбутньому розраховуватись за своїми зобов'язаннями. З огляду на це, поліпшення методики розрахунку фінансової стійкості банку на нинішньому етапі розвитку ринкових відносин набуває першочергового значення.

За таких умов нагальної важливості набувають питання оцінки фінансової стійкості як у цілому банківській системі, так і окремих банків в контексті забезпечення конкурентоспроможності останніх. З цією метою Національним банком України розробляються плани заходів щодо реорганізації банківської системи, головними цілями яких є забезпечення фінансової стійкості банківського сектора та макроекономічної стабільності, активізація банківської діяльності з метою стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності, подальше використання стандартів ЄС та міжнародного досвіду в організації роботи вітчизняних банків.

Дослідження підходів до оцінювання фінансової стійкості банків викладені в працях таких науковців, як: Л. С. Бадак, К. Базадзе, В. Ю. Біляєва, В. Я. Вовк, С. П. Вольська, М. І. Зверяков, І. В. Лінтур, І. М. Чмутова та інших. Проте, незважаючи на численні дослідження та отримані наукові результати, залишаються не вирішеними деякі з питань,

зокрема, залишається недостатньо дослідженим підхід до визначення сутності фінансової стійкості банку та інструментів її оцінки.

Метою роботи є дослідження теоретико-методичних особливостей оцінки фінансової стійкості банку

Завдання роботи:

- з'ясування сутності, інтерпритації та різновидів фінансової стійкості банків;
- визначення сучасних факторів забезпечення фінансової стійкості банків;
- дослідження основних підходів оцінювання фінансової стійкості банків;
- визначення організаційно-методичного забезпечення аналізу фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- аналіз фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- оцінка впливу фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк Аваль» на формування його конкурентоспроможності;
- обґрунтування стратегії забезпечення цільових параметрів розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- формування стратегічної карти розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- розробка плану впровадження збалансованої системи показників в аналітичну роботу ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»
- обґрунтування можливості застосування моделі збалансованої системи показників в процесі оцінки фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- формування методики поліпшення оцінювання фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансової стійкості банку.

Предметом дослідження є оцінка фінансової стійкості

При написанні роботи були використані наступні методи: монографічний; аналітичний; статистичний; порівняльний; коефіцієнтний, експертні оцінки.

Інформаційною основою дослідження є чинні законодавчі та нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань фінансового менеджменту банку, дані фінансової звітності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Структура роботи визначена метою і завданнями дослідження та містить в собі вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел та додатки.

Наукова новизна результатів дослідження, отриманих особисто автором, полягає в обґрунтуванні можливості застосування моделі збалансованої системи показників в процесі оцінки фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Практична цінність роботи полягає в удосконаленні процесу процесу оцінки фінансової стійкості банку. Підходи до застосування моделі збалансованої системи показників в процесі оцінки фінансової стійкості запроваджено в діяльність ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Публікації. За результатами виконання випускної кваліфікаційної роботи опубліковано 1 статтю: «Стратегії розвитку фінансового ринку України» // Зб. наук. ст. студ. заоч. форми навч. / відп. ред. Н. П. Шульга. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – Ч. 1. – 402 с. (с.124-131).

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (100 найменувань) та 3 додатків. Повний обсяг роботи становить 96 сторінок, у т.ч. список використаних джерел – 9 сторінок, додатки – 14 сторінок. Робота містить 19 таблиць, 18 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

1.1. Суть, інтерпретація та різновиди фінансової стійкості банку

В розвитку економіки країни одну із найважливіших функцій відіграють банки. За їх допомогою відбувається рух основної частини грошових ресурсів країни у виробничій та невиробничих сферах. Банки проникають у різні сфери виробництва, а також активно суттєво впливають на економічні і соціальні процеси в державі.

Підтримання стабільності і надійності банківської системи України є однією з основних проблем в умовах нестабільного економічного середовища, оскільки саме стійкістю кожної банківської установи забезпечується ефективне і стабільне функціонування всієї банківської системи. Від стану фінансової стійкості банків залежить також їх здатність здійснювати свою діяльність. Низький рівень, або відсутність фінансової стійкості будь-якого банку може призвести його до неплатоспроможності, що значною мірою вплине на його конкурентоспроможність.

Фінансова стійкість банків є складним економічним поняттям, дослідженням якого протягом тривалого періоду часу займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Кожен з них інтерпретує поняття фінансової стійкості по-своєму.

Отже, з метою обґрунтування поняття фінансової стійкості слід зупинитися на деяких його трактуваннях, що відображені в окремих наукових працях і володіють важливим значенням в процесі дослідження теоретичних аспектів вказаної категорії (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття фінансової стійкості банку *

Автор	Визначення
Підхід в межах якого поняття фінансова стійкість банку розглядається як характеристика фінансової стабільності банку	
Святко С. А., Міллер Р. І.	Фінансова стійкість є складовою характеристикою фінансової стабільності банку, його надійності, показниками якої є капітальна стійкість, ліквідність, прибутковість і ризик банку
Підхід в межах якого поняття «фінансова стійкість банку» розглядається як спроможність	
Кочетков В. М. [16]	Фінансова стійкість є спроможністю банку як системи до трансформування ресурсів останнього (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання і інформаційних технологій) при одночасних максимальній ефективності та мінімальному ризику виконання власних функцій в ринковому середовищі, незважаючи на вплив ендегенних і екзогенних чинників
Пантелєєв В. П., Халява С. П.	Фінансова стійкість є своєрідним перевищенням доходів над витратами банку
Підхід в межах якого поняття «фінансова стійкість банку» розглядається як якісна характеристика	
Фетисов Г. Г.	Фінансова стійкість є якісною характеристикою, таким розвитком, при якому реалізується сутність банку і його призначення у економіці; це – не разові позитивні зміни, не тимчасові успіхи в функціонуванні чи тимчасова стабілізація, не успіхи окремих банків, а динамічний розвиток всіх елементів банківської системи
Крухмаль О. В.	Фінансова стійкість є якісною інтегральною характеристикою спроможності банківської установи до ефективного виконання власних функцій і забезпечення цілеспрямованого розвитку за допомогою трансформації ресурсів і мінімізації ризиків, витримуючи вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища
Підхід в межах якого поняття «фінансова стійкість банку» розглядається як сукупність критеріальних (оптимальних) значень певних фінансових показників, що визначають стан банківської установи	
Масленченков Ю. С.	Фінансова стійкість є відповідністю (або невідповідністю) діяльності банку основним плановим (нормативним) узагальнюючим показникам, якими синтезуються характеристики економічних складових стійкості: обсяг і структура власних засобів, рівень доходів та прибутку, достатність капіталу, норма прибутку на власний капітал і т.д.

Парасій-Вергуненко І. М.	Фінансова стійкість є головною умовою існування і активної діяльності банку, вона формується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників та оцінюється за допомогою як окремих показників, так і зведених комплексних показників, що розташовані в основі рейтингових оцінок діяльності банківських установ
Підхід в межах якого поняття «фінансова стійкість банку» розглядається як здатність до протистояння зовнішнім і внутрішнім впливам	
Барановський О. І.	Фінансова стійкість є здатністю до протистояння зовнішнім і внутрішнім впливам при одночасному зберіганні стійкої рівноваги та надійності протягом визначеного періоду часу

* Примітка: створено на основі джерел [7; 16; 55; 72]

Отже, погляди науковців на поняття фінансової стійкості умовно можна поділити на групи залежно від того, на чому акцентується увага:

1. фінансову стійкість розглядають як складову частину загальної стійкості банку;
2. фінансова стійкість розглядається як відповідність сукупності визначених фінансових показників оптимальним значенням;
3. фінансову стійкість утотожнюють зі спроможністю виконувати свої функції незважаючи на вплив несприятливих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища;
4. фінансову стійкість ототожнюють з окремими фінансовими показниками – ліквідністю, платоспроможністю, прибутковістю, рентабельністю тощо.

На основі всіх вищеперерахованих визначень фінансової стійкості банку можна зробити висновок.

Фінансова стійкість банку – це якісна інтегральна характеристика спроможності банківської установи до ефективного виконання власних функцій та забезпечення цілеспрямованого розвитку за допомогою трансформації ресурсів і мінімізації ризиків, формується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників та оцінюється за допомогою як окремих

показників, так і зведених комплексних показників, що розташовані в основі рейтингових оцінок діяльності банківських установ.

Отже, ми можемо виділити низку суттєвих недоліків, що притаманні наведеним визначенням фінансової стійкості банку як індикатора його конкурентоспроможності:

- наведені визначення не охоплюють повною мірою основні аспекти взаємозв'язку фінансової стійкості банків та їх конкурентоспроможності, так як несуть в собі відокремлені характеристики, що ускладнює загальне визначення поняття;

- недостатньо повно враховуються чинники, якими формується стійкість банку;

- є недостатньо розробленими методологічні аспекти формування фінансової стійкості банківської установи з метою забезпечення необхідної конкурентоспроможності.

На сьогоднішній день розрізняють три основні види фінансової стійкості банку за стабільністю його роботи:

- нормальна стійкість, яка характеризується стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів чи затримки виконання своїх зобов'язань, стабільною рентабельністю;
- нестійкий фінансовий стан, що характеризується затримкою платежів, неможливістю своєчасно виконувати окремі свої зобов'язання, низьким рівнем рентабельності тощо;
- кризовий фінансовий стан, який характеризується регулярними неплатежами, наявністю простроченої заборгованості тощо. Кризовий фінансовий стан може призвести до неспроможності банку фінансувати поточну діяльність, здійснювати платежі та виконувати свої зобов'язання, а в кінцевому рахунку – до банкрутства [72].

Необхідно розглянути структуру фінансової стійкості банків (рис. 1.1.).

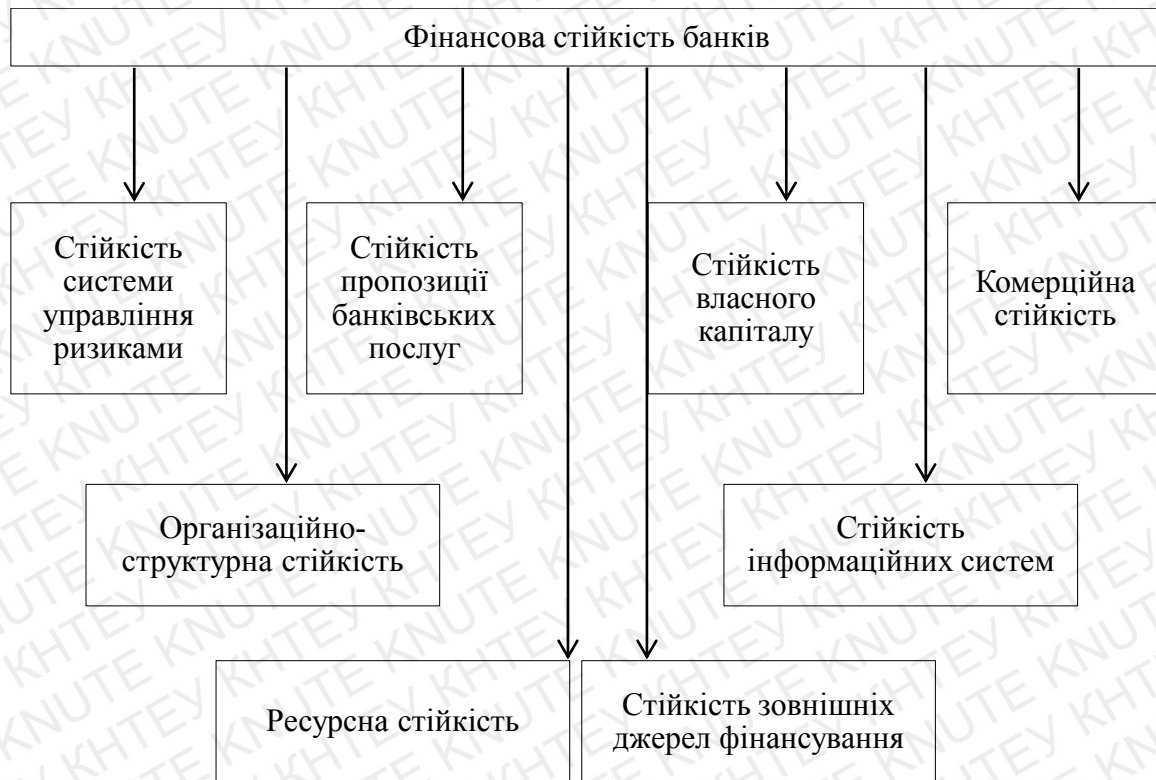

Рис. 1.1. – Структура фінансової стійкості банків*

* Примітка: створено на основі джерела [38]

Характеристика структурних елементів фінансової стійкості полягає у наступному:

- стійкість (адекватність) капіталу. В її основі закладено обсяг власного капіталу банку, що може бути використано для виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, формування необхідних резервів, фінансування розвитку банку;
- комерційна стійкість. Відображає рівень зв'язків банку із іншими учасниками ринкової інфраструктури, включення в систему міжбанківських відносин, якість співробітництва із кредиторами, дебіторами та клієнтами;
- організаційно-структурна стійкість. Зумовлюється відповідністю організаційної структури банку та механізму управління реалізації покладених на банківську установу функцій;
- функціональна стійкість. В її основі закладено спеціалізацію або універсалізацію асортименту наданих банківських послуг;

– фінансова стійкість. Відображає результативність інших елементів стійкості банку, насамперед, обсяг та структура власних коштів, норма прибутку на власний капітал, рівень дохідності та прибутковості, дотримання встановлених показників ліквідності, мультиплікативна ефективність власного капіталу, обсяг створеної доданої вартості;

– стійкість інформаційних систем. Під інформаційними системами розуміють сукупність баз даних інформації та інформаційних технологій, що дозволяють їх обробку. Стійкому функціонуванню інформаційних систем можуть перешкоджати умисні розкрадання або зміна інформації, халатність працівників, які допустили витік інформації, апаратні та програмні збої, шкідливі програми, зовнішнє фінансове шахрайство, хакерські атаки;

– стійкість систем управління ризиками. Розуміння сутності поняття «ризик» та його видів є основою для створення якісної карти банківських ризиків, яка б відображала специфіку конкретного банку та цілісне уявлення про всю сукупність ризиків, виділяючи при цьому такі характерні ознаки ризику як джерело, об'єкт, що несе ризик та суб'єкт, що його приймає [38].

Отже, можна зробити висновок про те, що снує широкий спектр інтерпретації визначення поняття фінансової стійкості і дослідження цього показника і досі ретельно досліджуються науковцями.

Можна виділити низку суттєвих недоліків, притаманних розглянутим визначенням: методологія і практика визначення фінансової стійкості не повною мірою охоплюють основні аспекти цього процесу у взаємозв'язку і взаємообумовленості, а система показників являє собою зведення часто відокремлених та не пов'язаних між собою характеристик, недостатньо повно враховуються фактори, що формують стійкість банку. Важливими характеристиками, які простежуються в економічній літературі, за якими банк вважається фінансово стійким є прибутковість, ліквідність, платоспроможність і конкурентоспроможність на вітчизняному і світовому ринках, здатність не реагувати або швидко адаптуватися до кризових потрясінь. Спираючись на велике число визначень поняття, можна

узагальнити, що фінансова стійкість банку – це якісна інтегральна характеристика спроможності банківської установи до ефективного виконання власних функцій та забезпечення цілеспрямованого розвитку за допомогою трансформації ресурсів і мінімізації ризиків, формується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників та оцінюється за допомогою як окремих показників, так і зведених комплексних показників, що розташовані в основі рейтингових оцінок діяльності банківських установ.

1.2. Сучасні фактори забезпечення фінансової стійкості банків

У науковій літературі значну увагу приділяють прикладним аспектам аналізу фінансової стійкості, який здебільшого зводиться до обчислення коефіцієнтів та показників, перелік яких автори здійснюють на власний розсуд. Фінансова стійкість банку – це поняття, яке найповніше характеризує роботу банку з позиції його надійності і стабільності. Вона являє собою такий стан фінансових ресурсів фінансово-кредитної установи, їх розподіл та використання, який забезпечує розвиток діяльності банку, на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

Одним із головних факторів функціонування економіки, реалізації і впровадження інвестиційних програм є кредитно-банківська система держави. Злиття промислового і банківського капіталу у формі фінансово-промислових груп, здійснення кредитно-інвестиційної діяльності банками є основою розвитку економіки. Таким чином, ринкова категорія «фінансова стійкість банку» відображає фінансовий стан банківської установи в існуючому середовищі. Звідси можливо виділити основні фактори та параметри фінансової стійкості банківської установи.

У сучасному світі на формування стійкості банку впливає велика різноманітність факторів. Різниця в характері, напрямках і формах їх виявлення викликають необхідність їхньої систематизації. При цьому така систематизація актуальна, по-перше, як методологічний інструмент для дослідження фінансової стійкості, по-друге, як методологічна основа для виявлення кількісних залежностей від факторів, що її формують, і побудови прогнозу розвитку, по-третє, урахування факторів необхідне під час розроблення конкретних пропозицій стосовно напрямків поліпшення стійкості (рис. 1.2).

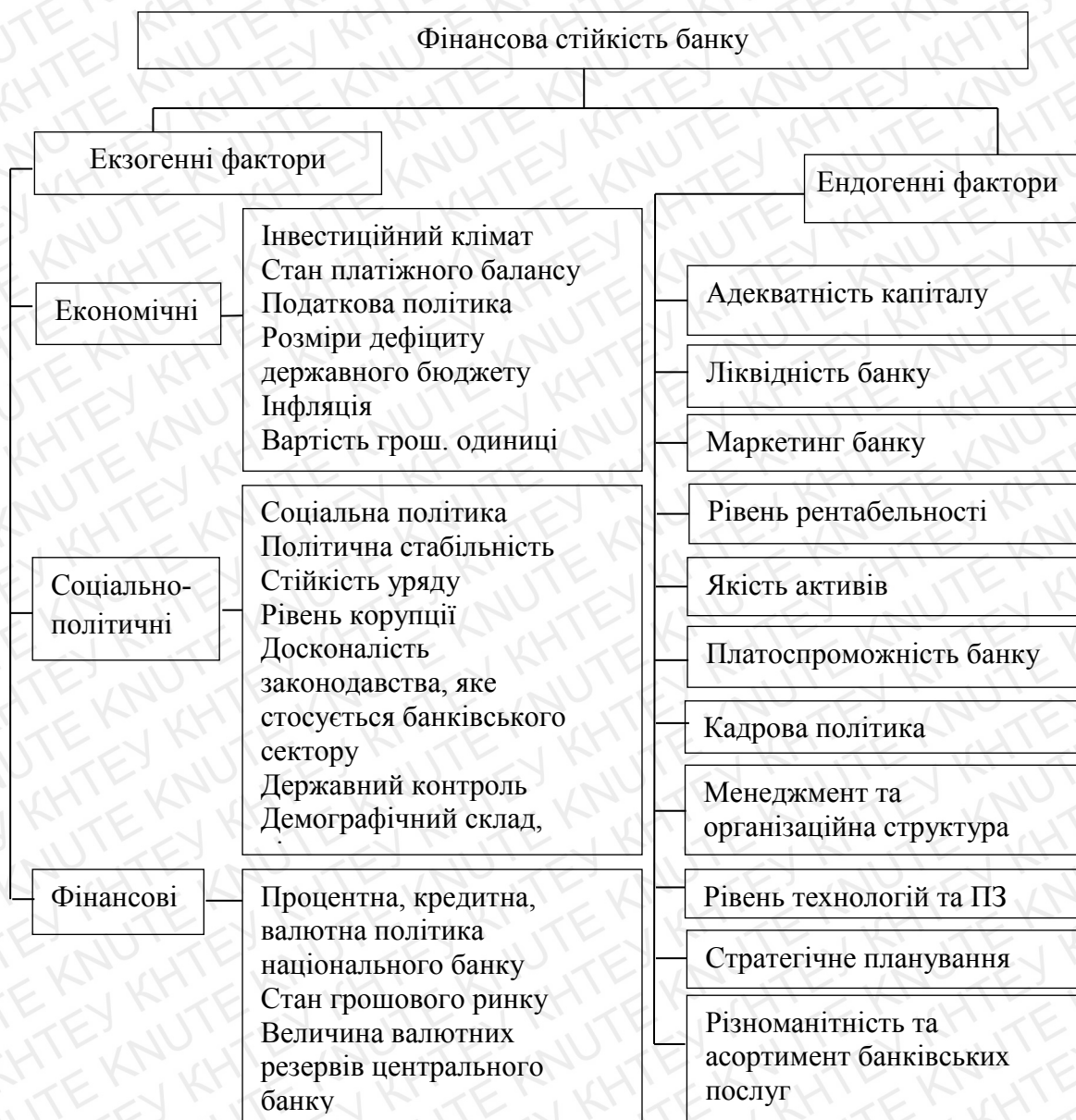

Рис.1.2. Фактори впливу на фінансову стійкість банку*

* Примітка: створено автором на основі джерела [57]

Фактори, які наведені на рис. 1.2, є основними та загальними для всіх банків. Вагоме значення серед цих факторів належить зовнішнім, які впливають на банківську систему незалежно від діяльності банку і при цьому мають чималий ступінь впливу на діяльність та стан кожного окремо взятого посередника.

Важливе питання стосується визначення ключового внутрішнього фактору, що тісно пов'язане з рівнем фінансової стійкості банку. Спираючись на існуючий методичний апарат оцінки фінансової стійкості банку, можна стверджувати, що саме капітал банку (балансовий, регулятивний, економічний) є основою забезпечення фінансової стійкості банківської установи.

Зазначене обґрунтовується функціями, які виконує банківський капітал, а саме:

- знижує ризик банкрутства банку;
- забезпечує установу необхідним обсягом ресурсів для її створення, організації та функціонування на фінансовому ринку;
- сприяє формуванню довіри до банку з боку клієнтів, партнерів та інших суб'єктів ринку.

Капітал як фундамент банківської діяльності визначає та впливає на стан основних фінансових показників банку:

- вітчизняне банківське законодавство накладає обмеження на обсяг активних операцій та рівень їх ризику, відповідно до обсягу капіталу [79-81];
- між банківським капіталом та фінансовою ефективністю банку існує пряма залежність;
- капітал є одним із визначальних внутрішніх факторів, що впливають на рівень ліквідності банку.

Кожен із описаних аспектів також впливає на рівень фінансової стійкості банківської установи.

У основі капітальної стійкості як складової фінансової стійкості комерційного банку розташований обсяг власного капіталу, яким

забезпечується достатня сума грошових засобів, яку при наявній необхідності можна використати задля повернення депозитів, формування резерву з метою погашення непередбачених збитків або боргів. Власний капітал комерційного банку також є джерелом фінансування його розвитку, подолання негативних ситуацій, що зумовлені форс-мажорними обставинами, запорукою необхідного реагування на кон'юнктуру ринку кредитування.

Ресурсна стійкість як важлива складова фінансової стійкості комерційного банку охоплює, зокрема, такі аспекти, як зміст та рівень співробітництва банку з суб'єктами ринкової інфраструктури, ступень інтегрованості в систему міжбанківських відносин, залежність діяльності комерційного банку від стану економіки країни загалом, концентрація внесків фізичних осіб в загальному обсязі пасивів банку, стабільність поповнення ресурсної бази, контроль галузевих (або відомчих) фінансових потоків, обслуговування коштів бюджету і т.п [94].

Інформаційні технології та інтернет з кожним роком займають все більше місця і у банківському бізнесі. У сучасному світі потреби клієнтів видозмінюються: вони хочуть здійснювати транзакції швидко, зручно, з мінімальними витратами з мобільного телефону, через домашній комп'ютер чи планшет, частка безготівкових розрахунків зростає. Через це банки стають дедалі технологічнішими, все більше послуг надається в онлайн-режимі. Наслідком цього є те, що вони будуть все більше залежати від стійкості та працездатності ІТ-систем. Тому технологічні ризики і загрози набувають подальшої значущості у забезпеченні фінансової стійкості. Банки мають вкладати більше коштів не тільки в розвиток функціональності, але й у ІТ-безпеку та підвищення відмовостійкості й надійність використовуваних ІТ-рішень [57].

Процес формування методологічної основи управління фінансовою стійкістю комерційного банку є залежним від відповідних факторів, саме тому доцільно визначитися із такими. Отже, відповідні чинники можна згрупувати наступним чином:

- загальний стан економіки і доступ до кредитних ресурсів, загальний стан банківської системи, а також валютно-курсова політика Центрального банку;
- динаміка доходів фізичних осіб, що суттєво залежить від економічної ситуації у країні;
- розвиток ситуації на ринках альтернативного інвестування для фізичних осіб (фондовий, нерухомості, валютний);
- якість робочих активів, а також зниження ліквідності банківських активів в зв'язку із низьким платоспроможним попитом;
- низька довіра клієнтів, нестабільна постійна частина пасивів, яка виступає вагомим фактором, який характеризує схильність комерційних банків до ризику ліквідності;
- висока залежність комерційних банків від фінансового стану суб'єктів господарювання-позичальників, зростання обсягів кредитів приватному сектору;
- повернення зовнішніх запозичень, що активно залучалися комерційними банками в минулі роки;
- недостатній рівень капітальної бази комерційних банків і якості їх ресурсів;
- рівень банківського менеджменту, якість банківської стратегії, достатність капіталу, рівень професійної кваліфікації персоналу банку [81].

Негативний вплив на фінансову стійкість банківської установи можуть спричинити:

- висока доларизація економіки;
- зниження довіри населення до банківської системи;
- низька якість менеджменту, значна частка проблемних активів;
- низька капіталізація банків;
- падіння вартості національної грошової одиниці;
- економіко-політична нестабільність, у тому числі воєнні дії та втрата частини території України.

Формування ефективного механізму регулювання банківської системи України є об'єктивною необхідністю, оскільки обґрунтовує заходи щодо досягнення цілей регулювання банківської системи в контексті забезпечення необхідних її параметрів в умовах несприятливого впливу ендогенних та екзогенних факторів та постійного зростання рівня невизначеності їх змін. Тому важливим елементом державного регулювання банківської системи є оцінка стану банків на мікро- (мікропруденційний аналіз) та макро- (макропруденційний аналіз) рівнях. Зважаючи на особливу роль банківських установ у забезпеченні стабільності всієї фінансової системи та у фінансуванні реального сектора економіки, впровадження макропруденційного нагляду та регулювання є визнаною необхідністю, оскільки при цьому банківська система розглядається у взаємозв'язку з фінансовою та економічною системами, досліджуються системні ризики та взаємозв'язки між системно значущими учасниками, що діють на різних ринках. Національний банк України є основним регулятором для банків другого рівня й тому зобов'язаний здійснювати ретельно продуману політику, здійснювати безперервний моніторинг фінансового стану банків, дотримання ними вимог законодавства та показників нормативів, здійснювати оздоровлення та рефінансування на справедливій та неупередженій основі, оперативно коригувати свої дії та встановлювати обмеження.

Інструментами регулювання фінансової стійкості центрального банку України є:

- здійснення макропруденційного аналізу на основі проведення макро стрес-тестування банківської системи з метою виявлення системних ризиків;
- інструменти макропруденційної політики для запобігання кризам;
- участь у розробці та імплементації законодавства, яке стосується регулювання діяльності банківського сектору;
- інструменти валютної, кредитної, процентної політики;

- здійснення функцій кредитора останньої інстанції;
- стрес-тестування системно важливих банків та систематичний нагляд;
- нагляд за платіжними системами та системами розрахунків;
- розробка економічних нормативів діяльності банків, збір та щоденний аналіз дотримання їх банками [55].

Аналіз вищеописаних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища банку надає можливість виявляти проблемні місця функціонування банку, вчасно приймати рішення щодо усунення цих проблем та застосовувати інструменти для їх попередження та забезпечення фінансової стійкості, що призведе до підвищення ефективності діяльності банку. Основні інструменти, які повинні застосовуватись банком для забезпечення своєї фінансової стійкості, наведені на рис. 1.3.

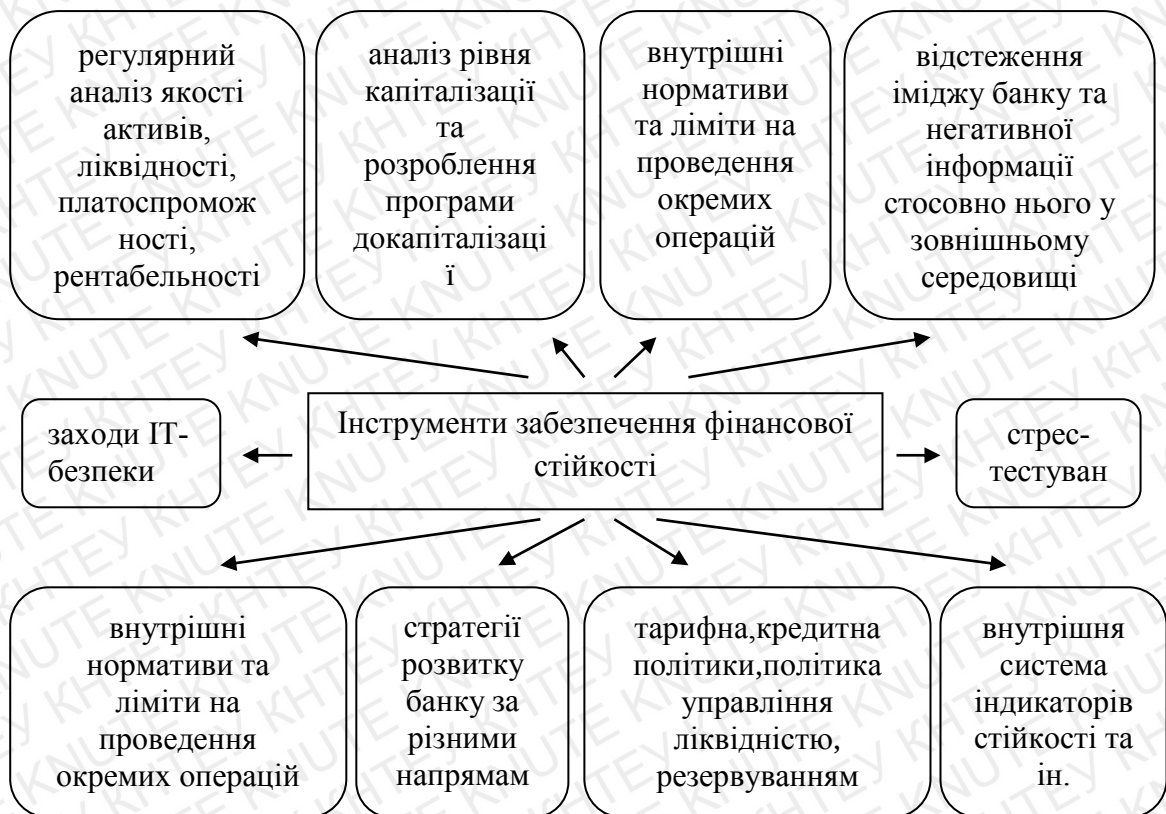

Рис. 1.3. Інструменти банку щодо забезпечення фінансової стійкості*

* Примітка: створено автором на основі джерела [57]

Таким чином, фінансова стійкість банку є інтегральною характеристикою спроможності банку як економічної системи до трансформування ресурсів та ризиків при одночасному ефективному виконанні власних функцій та забезпеченні цілеспрямованого розвитку з метою досягнення належного рівня розвитку при необхідному врахуванні впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища діяльності. Вона є відображенням спроможності банку ефективно працювати, досягати окреслених цілей, протидіючи різноманітним ризикам у процесі діяльності на ринку фінансових послуг, а також зберігати та поновлювати життєздатність в разі раптового її порушення. Менеджменту банків доводиться здійснювати планування та управління фінансовою стійкістю з урахуванням впливу екзо- та ендогенних факторів. Ендогенні параметри підлягають впливу банку й залежать від організаційної структури, стратегії розвитку, якості менеджменту, ефективності системи ризик-менеджменту, уміння розумно управляти параметрами ризик-дохідність, корпоративної культури, формування іміджу банку тощо. Екзогенні фактори не залежать від банку, але можуть бути попередньо враховані і пом'якшені шляхом здійснення стрес-тестування, розробки альтернативних напрямів розвитку банку, побудови реагентної системи управління, підвищення капіталізації, формування резервів тощо.

1.3 Основні підходи оцінювання фінансової стійкості банку

Проблема забезпечення та зміцнення фінансової стійкості банків завжди присутня навіть у розвинутих країнах ринкового типу, а в Україні набула загальнонаціонального значення, що значною мірою зумовлено специфікою розвитку вітчизняних банків. Відтак, оцінювання фінансової

стійкості окремих банківських установ в контексті забезпечення конкурентоспроможності останніх набуває своєї особливої актуальності [94].

Для забезпечення фінансової стійкості банку в сучасних умовах, для ефективного управління керівництву банку необхідно оцінити його реальний фінансовий стан. Незважаючи на численні публікації з даної проблематики, у вітчизняній економічній літературі немає єдиної універсальної методики оцінки фінансової стійкості банку. Наявні підходи до оцінки фінансової стійкості банків відрізняються за складом критеріїв, системою показників, що характеризують складові фінансової стійкості, орієнтовними значеннями показників тощо [60].

Загалом, фінансова стійкість банку в контексті забезпечення його конкурентоспроможності може бути оцінена на основі методів оцінки, які представлені на рисунку 1.4.

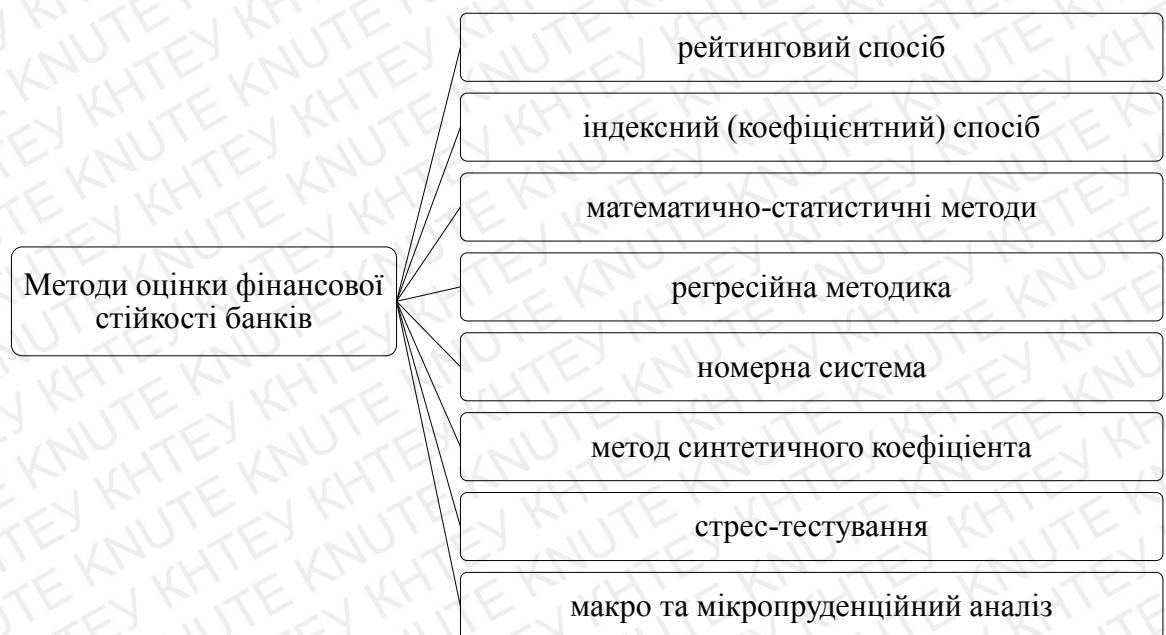

Рис. 1.4. Методи оцінки фінансової стійкості банків в контексті забезпечення його конкурентоспроможності *

* Примітка: створено автором на основі джерела [61]

Рейтинги – певні комплексні характеристики банків як однорідних елементів банківської системи, які розраховуються на основі вибраних

показників і відповідно до прийнятої методики, відображаючи місце кожного з банків щодо інших елементів цієї системи. Вони комплексно характеризують діяльність банків та проводяться по активних і пасивних операціях [61].

Однією з найвідоміших наглядових рейтингових систем визнають вищезгадану американську систему CAMELS, яка заснована 1979 року. Вона складається з таких компонентів, як достатність капіталу (C), якість активів (A), менеджмент (M), надходження (E), ліквідність (L), чутливість до ринкового ризику (S) [1]. Головною перевагою цього методу є те, що він є стандартизованим методом оцінки банківських установ, у якому рейтинги з кожного показника вказують керівництву вектор необхідних дій щодо поліпшення діяльності.

Зовсім інший механізм застосовується у французькій державній рейтинговій системі ORAP (Organization and Reinforcement of Preventive Action). Вона складається з 14 показників, які поділяються на 5 груп, таких як: пруденційні коефіцієнти (капітал, ліквідність, рентабельність тощо); якість активів; ринковий ризик; доходи; якісні критерії (власники акцій, управління та внутрішній контроль).

Коефіцієнтний аналіз побудований на розрахунку фінансових показників, таких як: коефіцієнт надійності, фінансового важеля, участі власного капіталу у формуванні активів, захищеності власного капіталу, мультиплікатора статутного капіталу, які впливають на фінансову стійкість банку. За допомогою цього методу можна всебічно та детально охарактеризувати діяльність банку, а також визначити специфічні особливості його діяльності [20].

Прикладом таких систем є BaKred System (BAKIS), яка вперше застосувалась в 1997 році Центральним банком Німеччини. Її мета – оперативна оцінка фінансового стану кредитної організації, виявлення змін у динаміці ринкового, кредитного та ризику ліквідності. Досліджується 47 коефіцієнтів, з яких 19 характеризують кредитний ризик, 16 – ринковий

ризик, 2 – ризики ліквідності і 10 – визначають прибутковість банківських операцій.

Оцінювати фінансову стійкість також можна за допомогою математично-статистичних методів, використовуючи дискримінантний аналіз, факторний аналіз та нелінійне оцінювання.

Одним із ефективних підходів є використання методів багатовимірного статистичного аналізу, зокрема, методів розпізнавання образів та кластерного аналізу. Це дає змогу значно розширити та вдосконалити методологічні можливості і принципи рейтингової оцінки стану фінансової стійкості банків, оскільки слугує додатковим інструментом нагляду за банківською системою, а також використовується як «експрес-оцінка» роботи власного банку.

Регресійна методика визначає певну сукупність банків, розраховує значення факторних показників у кожному банку та середніх за сукупністю. Перевагою цього методу є отримання об'єктивної оцінки, що ґрунтується на аналізі взаємозв'язків з ефектом, і можливість оновлення оцінки відповідно до змін впливу факторів на результати діяльності [21].

Номерна система (ренкінг) передбачає обчислення сукупності значень обсягових та інших показників фінансового стану банків і присвоєння всім банкам певного місця в рейтингу за кожним з оцінюваних показників.

Серед країн СНД поширеним є метод синтетичного коефіцієнта, який заснований на методиці В. Кромона та О. Ширинської. У результаті застосування одержують розрахункове значення синтетичного коефіцієнта, який і є відображенням позиції банку [40].

Досить ефективним методом оцінки фінансової стійкості банку є стрес-тестування, головною метою якого є прогнозування ризиків, виникнення яких можливе у процесі функціонування банку. Під час проведення стрес-тестування оцінюються як кількісні, так і якісні компоненти. Використання цього методу дає можливість оцінити вплив ризиків на діяльність банку та, виходячи з цього, обрати стратегію розвитку банку з метою забезпечення фінансової стійкості та підтримки фінансово-економічної стабільності.

Що стосується мікропруденційного аналізу, то місією являється захист інтересів вкладників і кредиторів банків. Основна ціль – це запобігання виникнення проблем в окремих фінансових установах. Проводиться аналіз внутрішніх ризиків окремих банків.

Місією макропруденційного аналізу є мінімізація витрат, які пов'язані з фінансовою нестабільністю, з чого випливає мета – підтримання фінансової стабільності в глобальних масштабах. Оцінюються зовнішні ризики та проводиться моніторинг системних ризиків фінансового сектору.

У сучасній практиці вирізняють дві моделі макропруденційного аналізу, такі як вбудована та відокремлена. У країнах, де центральні банки здійснюють мікропруденційний нагляд за фінансовими установами, підрозділ, який здійснює макропруденційне регулювання та нагляд, може бути вбудованим до інших департаментів регулятора: монетарної політики (Румунія, Чехія, Польща); регулювання та нагляду за фінансовими установами (Австрія, Корея, Таїланд); або бути окремим департаментом центрального банку, підпорядкованим відповідному виконавчому директору (Нідерланди, Угорщина, Словенія) чи безпосередньо голові центрального банку (Словаччина).

Загалом, через те, що існуючі методичні підходи до оцінки фінансової стійкості не передбачають визначення узагальненого показника, на підставі якого в подальшому можна встановлювати рівень ефективності прийнятих стратегічних рішень щодо конкурентоспроможності, в літературі розраховується інтегральний показник фінансової стійкості [25-27].

У вітчизняній практиці для аналізу фінансової стійкості комерційних банків застосовується система економічних нормативів. Саме з метою підтримки стабільності банківської діяльності НБУ було затверджено «Інструкцію про порядок регулювання діяльності банків в Україні», де наведені економічні нормативи (є обов'язковими до виконання всіма банківськими установами), що дає можливість справедливо оцінити фінансовий стан комерційного банку (табл. 1.2).

Економічні нормативи діяльності банків в Україні *

№	Назва показника	Нормативне значення
Нормативи капіталу		
H1	Мінімальний розмір регулятивного капіталу	500 млн. грн.
H2	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу	Не менше 10 %
H3	Достатність основного капіталу	Не менше 7 %
Нормативи ліквідності		
H4	Миттєва ліквідність	Не менше 20 %
H5	Поточна ліквідність	Не менше 40 %
H6	Короткострокова ліквідність	Не менше 60 %
Нормативи кредитного ризику		
H7	Максимальний розмір кредитного ризику одного контрагента	Не більше 25 %
H8	Великі кредитні ризики	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу
H9	Максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами	Не більше 25 %
Нормативи інвестування		
H11	Інвестування в цінні папери окремо за кожною установою	Не більше 15 %
H12	Загальна сума інвестування	Не більше 60 %

* Примітка: розроблено на основі джерела [82]

Зокрема, для узагальнюючої комплексної оцінки фінансової стійкості банку доцільно використовувати метод середньої геометричної та динамічних середніх значень обраних коефіцієнтів для розрахунку. Він базується на визначенні коефіцієнтів за окремими показниками, коли одиницею вважається найвище значення даного індикатора.

Цілком природно, що оцінювання фінансової стійкості банку в контексті забезпечення його конкурентоспроможності може бути забезпечено лише на основі відповідних потоків інформації, отриманої із зовнішніх і внутрішніх джерел. Зовнішня інформація використовується для прогнозування основних параметрів розвитку з урахуванням стратегії розвитку банку. Внутрішня інформація потрібна для відслідковування встановлених норм, що містяться у банківській політиці. Уся інформація, що поступає в розпорядження підрозділів, має бути значимою, своєчасною і точною. Значущість інформації, що поступає, припускає її істотність для ухвалення рішень з точки зору додаткових можливостей або загроз.

На сьогоднішній день існує велика кількість методів оцінювання конкурентоспроможності банку, які відрізняються в залежності від підходів до розуміння об'єкта дослідження. До основних підходів оцінки конкурентоспроможності банків відносять:

- диференціальний метод – проводиться з метою оцінювання впливу одиничного параметра, що визнається заздалегідь, на загальний рівень конкурентоспроможності банку;
- комплексний метод – відрізняється від попереднього використанням методики оцінювання впливу групи показників (кількох параметрів) на рівень конкурентоспроможності банківської установи;
- метод банківського скорингу – передбачає побудову скорингових систем базуючись на показниках;
- метод збалансованої системи показників – він базується на основі удосконалення механізму оцінки фінансової стійкості банку та впливу його на конкурентоспроможність [89].

Останній метод є найбільш актуальним, так як охоплює головні аспекти діяльності банку, відображає ідею рівноваги між довгостроковими та короткостроковими цілями, внутрішніми та зовнішніми факторами діяльності, фінансовими та не фінансовими показниками.

Отже, кожен із зазначених методів має свою переваги та недоліки і для більш точного визначення конкурентоспроможності доцільно використовувати декілька методик.

Таким чином, в умовах динамічного розвитку вітчизняної економіки оцінюванню фінансової стійкості банку повинно приділятися чи не найбільше уваги, оскільки саме стійкість є запорукою розвитку банківських установ та їх конкурентоспроможності. У зв'язку з розвитком ринкових відносин в Україні, необхідністю підвищення конкурентоспроможності банківської системи і її ролі в економіці країни проблема оцінки фінансової стійкості банків набуває особливо важливого значення. Дослідження змісту фінансової стійкості банку дозволяє визначити критерії та методологію її

оцінки. Визначення набору показників, виходячи з теоретичного обґрунтування факторів фінансової стійкості, а також на основі аналізу коефіцієнтів, є лише одним етапом побудови інтегральної методики оцінки фінансової стійкості банків. Загалом, фінансова стійкість є динамічною інтегральною (узагальнюючою) характеристикою діяльності банку, яка включає всі часткові характеристики, такі як фінансовий стан, ліквідність, платоспроможність, надійність, стабільність. Інтегральний коефіцієнт є універсальним інструментарієм комплексної оцінки фінансової стійкості банку, який дає можливість не лише аналізувати ступінь фінансової стійкості банку, а й оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, уникати кризових ситуацій і підвищувати ефективність банківської діяльності. Інтегральний показник фінансової стійкості банку може бути використаний органами банківського нагляду, рейтинговими агенціями, партнерами та клієнтами банку.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ ПАТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»)

2.1. Організаційно-методичне забезпечення аналізу фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

На сьогоднішній день, однією з проблем з якою зіштовхнулись банки України – це низький рівень довіри до банків або банківської системи в цілому серед жителів країни. Тому аналіз фінансової стійкості банків є одним з найбільш актуальних, оскільки саме фінансова стійкість банку може визначити його конкурентоспроможність на ринку.

За основу дослідження було взято ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Національний банк України запровадив щорічну оцінку стійкості банків постановою Правління Національного банку України №141 від 22 грудня 2017 року. Оцінка буде здійснюватись кожного року та складатиметься з трьох етапів:

- перший – перевірка аудиторськими фірмами, включеними до Реєстру аудиторських фірм, якості активів банку та прийнятності забезпечення за кредитними операціями;
- другий – екстраполяція результатів першого етапу та оцінка достатності капіталу банку станом на дату оцінки;
- третій – оцінка НБУ достатності капіталу банку за результатами стрес-тестування за базовим та несприятливим макроекономічними сценаріями на трьохрічному горизонті прогнозування [81].

Запровадження такого інструменту, як щорічна оцінка стійкості, дозволяє виявити не лише поточні, але й майбутні ризики банку. Це дає змогу банкам сформувати капітал, достатній для нівелювання майбутніх ризиків, що сприятиме підвищенню стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів банків.

В ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» використовується структура органів, залучених в процес управління фінансовою стійкістю загалом і процес аналізу останньої зокрема, яка представлена на рисунку 2.1.

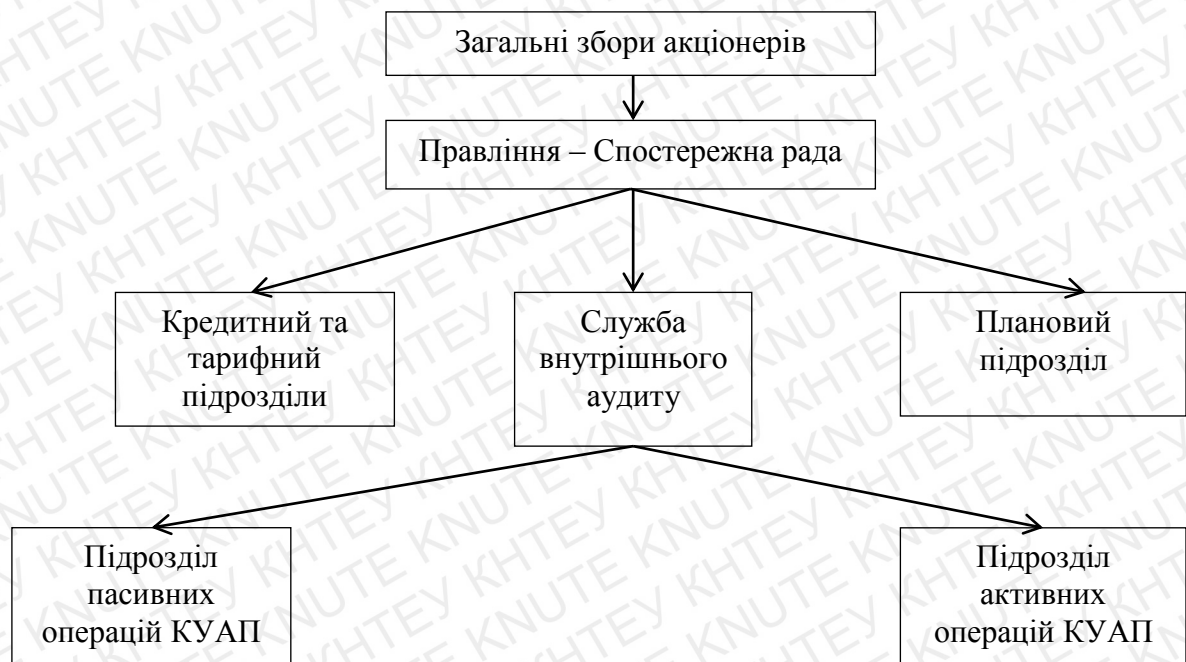

Рис. 2.1. Схема взаємодії органів, задіяних в процес аналізу фінансової стійкості в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» *

* Примітка: створено на основі джерела [71]

Банк має декілька підрозділів, які займаються оцінокою фінансової стійкості, які контролюються Спостережною радою, а саме: служба внутрішнього аудиту, кредитний комітет, комітет з питань управління активами та пасивами, тарифний комітет.

У ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» було створено службу внутрішнього аудиту, яка є складовою системи внутрішнього контролю банку та здійснює перевірки, контроль діяльності банку (його структурних підрозділів) та дочірніх компаній банку [71].

Службу внутрішнього аудиту банку очолює головний аудитор банку, який призначається на посаду на підставі рішення Спостережної ради за погодженням із Національним банком України та звільняється з посади за рішенням Спостережної ради. Рішення про звільнення головного аудитора

банку не з його ініціативи в обов'язковому порядку погоджується з Національним банком України.

Служба внутрішнього аудиту виконує такі функції:

- перевіряє наявність та оцінює ефективність роботи систем управління ризиками, відповідність цих систем видам та обсягам здійснюваних банком операцій, а також внутрішнього контролю банку;
- перевіряє процес оцінки достатності капіталу з урахуванням ризиків банку;
- здійснює моніторинг дотримання керівниками та працівниками банку вимог законодавства України і внутрішніх положень банку, затверджених Спостережною радою;
- оцінює інформаційно-технічне забезпечення управління та проведення операцій;
- перевіряє правильність ведення і достовірність бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- перевіряє фінансово-господарську діяльність банку;
- перевіряє відповідність кваліфікаційним вимогам та виконання професійних обов'язків працівниками банку;
- аналізує інформацію про діяльність банку, професійну діяльність її працівників, виявляє та перевіряє випадки перевищення повноважень посадовими особами банку і конфліктів інтересів у банку;
- перевіряє достовірність та вчасність надання інформації органам державної влади та управління, які в межах своєї компетенції здійснюють нагляд за діяльністю банку;
- за результатами проведених перевірок готує та подає на розгляд Спостережній раді звіти і пропозиції щодо усунення виявлених порушень;

- проводить оцінку видів діяльності банку, виконання яких забезпечується шляхом залучення юридичних та фізичних осіб на договірній основі (аутсорсинг);
- здійснює інші функції, пов'язані з наглядом за діяльністю банку.

Служба внутрішнього аудиту підпорядковується Спостережній раді та звітує перед нею про проведену роботу не рідше, ніж один раз на рік.

Служба внутрішнього аудиту діє на підставі положення, затвердженого Спостережною радою.

З метою реалізації визначених Спостережною радою стратегії та політики управління ризиками, що можуть вплинути на фінансову стійкість, а також ефективного виконання окремих управлінських функцій та повноважень, у банку створено постійно діючі комітети, зокрема: кредитний та тарифний комітети.

Комітет з питань управління активами та пасивами (КУАП) щомісячно розглядає питання собівартості пасивів та прибутковості активів і приймає рішення щодо політики відсоткової маржі, розглядає питання відповідності строковості активів і пасивів та надає відповідним підрозділам банку рекомендації щодо усунення розбіжностей у часі. Комітет створюється та діє в порядку, визначеному Правлінням банку.

Тарифний комітет – щомісячно аналізує співвідношення собівартості послуг та ринкової конкурентоспроможності діючих тарифів, відповідає за політику банку з питань операційних доходів. Комітет створюється та діє в порядку, визначеному Правлінням банку.

Спостережна Рада може створювати інші комітети для виконання окремих функцій в межах компетенції відповідного органу, визначені Статутом, рішенням Зборів, Спостережної ради та законодавством України.

Для того, щоб більш детально проаналізувати та проконтролювати фінансову стійкість банку, а також забезпечити його конкурентоспроможність на ринку використовують декілька методів: інформаційний, організаційний, методичний (рисунок 2.2)

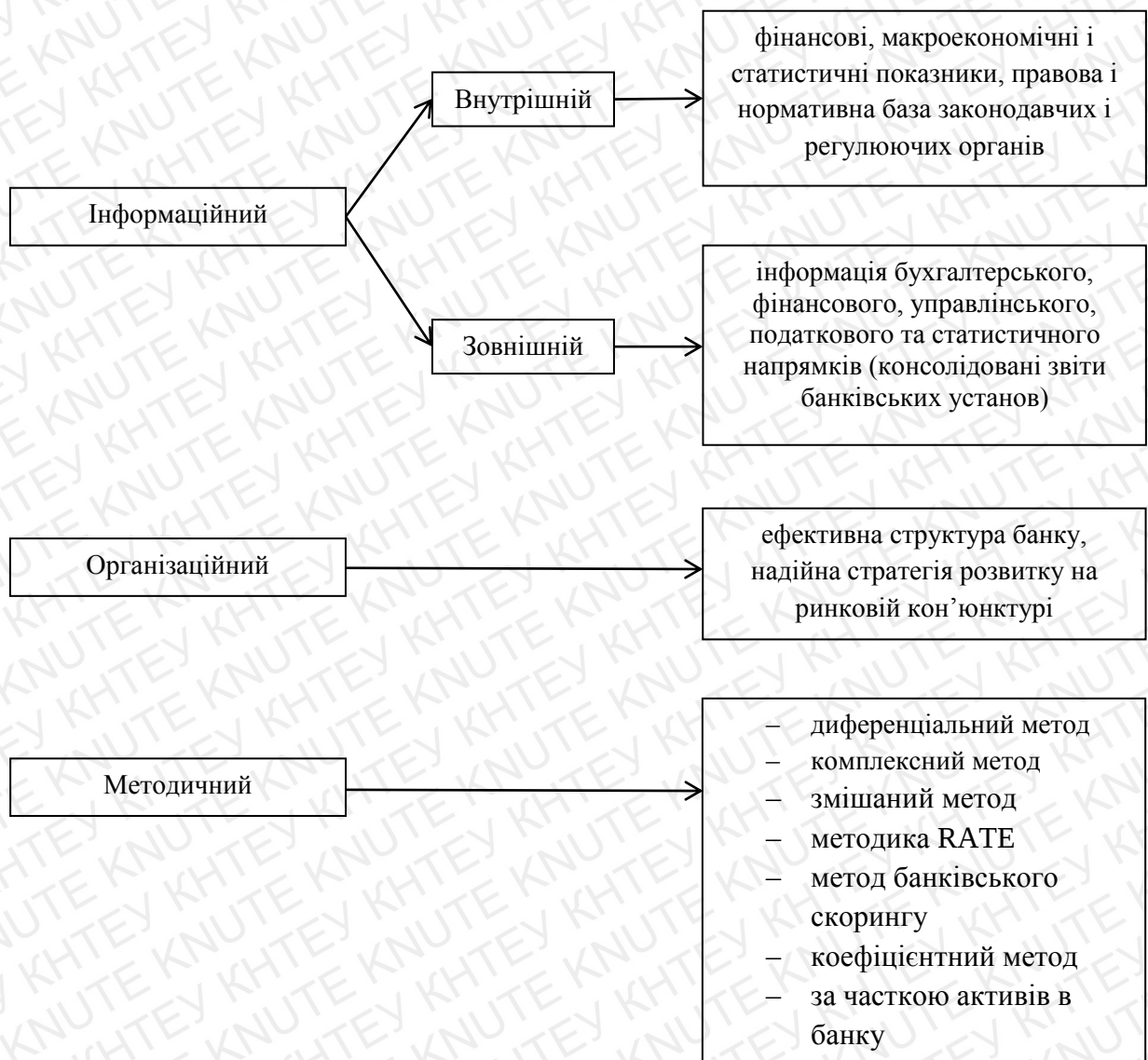

Рис. 2.2. Блоки оцінки фінансової стійкості банку *

* Примітка: розроблено на основі джерел [61; 68; 69]

На основі щорічної звітності, яку подає банк, доцільно застосувати коефіцієнтний метод оцінки фінансової стійкості. За основу доцільно буде проаналізувати коефіцієнт надійності, фінансового важеля, участі власного капіталу у формуванні активів, захищеності власного капіталу, мультиплікатора статутного капіталу.

На основі цього методу можна буде порівняти фінансові показники та зробити висновок щодо діяльності банку. Крім того, цей метод було взято за основу при формуванні методики розрахунку обов'язкових економічних нормативів Національного Банку України.

В ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» при дослідженні фінансової стійкості поширеним є коефіцієнтний метод розрахунків (Додаток В, табл. В.2, табл. В.3), а також за часткою активів в банку (Додаток А, табл. А.4).

Також, якщо ми розглядаємо дослідження фінансової стійкості банку на довгостроковій перспективі, аналізуючи зміну показників на тривалому періоді, то важливо розуміти розмір позикового капіталу по відношенню до власного капіталу або до загальної суми фінансових ресурсів.

Банк може стабільно функціонувати навіть за умов високої фінансової залежності від запозичених коштів. Проте зміна ринкової ситуації, інші негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовища можуть призвести до того, що компанія не зможе відповідати за процентними зобов'язаннями та зобов'язаннями щодо повернення тіла кредиту. Тому висока частка зобов'язань створює загрози фінансовій стійкості компанії у середньо- та довгостроковій перспективах.

Отже, на основі зазначеної інформації можна сказати, що ПАТ «Райффайзен банк Аваль» має досить потужну систему контролю за процесами, які відбуваються на етапі його діяльності. Аналіз всієї системи роботи проводиться відповідно до всіх нормативних умов, згідно з діючим правилами та вимогами.

Для використання оцінки фінансової стійкості банк використовує досить широкий спектр методів, які враховують системні показники. Проте, кожен з розглянутих методів не може залучити всі аспекти діяльності банку і необхідно більш детально розглянути саму стратегію забезпечення цільових параметрів конкурентоспроможності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», а саме стратегія стриманого розвитку. Оскільки саме по обраній стратегії розвитку можливо оцінити діяльність банку на довгострокову перспективу. Ця стратегія має враховувати не лише балансові показники діяльності банку, але й аналізувати його позицію на ринку відносно актуальності запропонованих продуктів та їх здатності задовольняти потреби споживачів.

2.2. Оцінка фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

Показники фінансової стійкості банку характеризують здатність банку в повній мірі здійснювати свої функції. Для оцінки фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» використано методику В. С. Кромонава (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Оцінка фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» станом на 2016 – 2018 рр.*

Показники	Алгоритм розрахунку	Фактичне значення		
		2015	2016	2017
1. Генеральний коефіцієнт надійності	$K1 = K/AP$	0,11	0,17	0,17
2. Коефіцієнт миттєвої ліквідності	$K2 = LA/OB$	0,76	0,64	0,41
3. Крос-коефіцієнт	$K3 = CO/AP$	0,99	0,92	0,89
4. Генеральний коефіцієнт ліквідності	$K4 = (LA+3K)/CO$	0,99	1,05	1,03
5. Коефіцієнт захищеності капіталу	$K5 = 3K/K$	0,48	0,26	0,23
6. Коефіцієнт фондової капіталізації прибутку	$K6 = K/СК$	0,86	1,47	1,76

Примітки:

* розраховано за даними джерела[71; 94]

** станом на 31.12

*** розшифрування показників: К – власний капітал; AP – робочі активи; OB – зобов'язання до запитання; CO – сумарні зобов'язання; 3K – захищений капітал; СК – статутний капітал.

Отже, проаналізуємо вище проведені розрахунки. Коефіцієнт надійності показує відношення власного капіталу до зобов'язань. Основні коефіцієнти методики рейтингових показників В. С. Кромонава знаходяться у межах рекомендованих значень. Необхідно зазначити, що на основі проведених розрахунків, банк має недостатній рівень покриття ризикованих

вкладень, про це свідчить значення коефіцієнта K1, його рекомендоване значення повинне становити 1. Така ситуація спричинена зростанням темпів ризикованих активів, над темпами зростання власного капіталу. Коефіцієнт миттєвої ліквідності показує на те, що ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» має достатній рівень ліквідних активів, щоб уникнути використання коштів клієнтів як власні кредитні ресурси. Нормативне значення показника дорівнює 1. Проте, за рахунок того, що кількість депозитів до запитання протягом останніх трьох років зменшувалася, в наслідок зменшення кількості заощаджень у населення.

Крос-коефіцієнт, рекомендоване значення якого 3, вказує на те, що банк має досить високий рівень трансформації сумарних зобов'язань банку у кредити, інвестиції та посередницькі послуги. Це зумовлено насамперед переважанням зростанням робочих активів над сумарними зобов'язаннями банків. Генеральний коефіцієнт ліквідності вказує на те, що банк має високий рівень забезпеченості коштів, що довірені банку клієнтами, ліквідними активами, нерухомістю, цінностями, тобто характеризує здатність банку в разі неповернення виданих позик задовольнити вимоги кредиторів. Протягом досліджуваного періоду показник наближений до нормативного значення 1.

Коефіцієнт захищеності капіталу, нормативне значення якого повинно дорівнювати 1, вказує на те, що банк враховуючи інфляційні процеси досить невисоку частку активів розміщує у нерухомість, цінність або обладнання. Коефіцієнт фондової капіталізації прибутку. Значення якого повинно дорівнювати 3, вказує достатньо високу здатність банку проводити ефективну діяльність і не залежати від окремих засновників.

Виходячи з показників таблиці 2.1 можна зробити розрахунок підсумкового балу фінансової стійкості банку:

$$N = \frac{45 * K1}{1} + \frac{20 * K2}{1} + \frac{10 * K3}{3} + \frac{15 * K4}{1} + \frac{5 * K5}{1} + \frac{5 * K6}{3} \quad (2.1)$$

Показник фінансової стійкості банку дорівнює 42,15.

Отримане значення балу є достатньо високим і вказує на високу стійкість банку, так як входить в нормативні межі 40 – 50 балів.

Для отримання більш достовірних даних по фінансовій стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» був обраний алгоритм методики О. Б. Ширинської (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Оцінка фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за
методикою О. Б. Ширинської**

Показники	Характеристика показника	Фактичне значення		
		2015	2016	2017
1. Коефіцієнт надійності банку	$K_n = K_{n1} * 0,5 + K_{n2} * 0,5$	0,081	0,108	0,106
1.1. K_{n1} = Власний капітал / Дохідні активи	—	0,109	0,171	0,172
1.2. K_{n2} = $3K$ / Дохідні активи	—	0,053	0,045	0,039
2. Коефіцієнти ліквідності	$K_l = K_{l1} * 0,35 + K_{l2} * 0,35 + K_{l3} * 0,35$	0,661	0,650	0,628
2.1. K_{l1} = Абсолютно ліквідні активи / Поточні зобов'язання	—	0,690	0,660	0,640
2.2. K_{l2} = Ліквідні активи / Сумарні зобов'язання	—	0,940	1,001	0,991
2.3. K_{l3} = Абсолютно ліквідні активи / Дохідні активи	—	0,258	0,195	0,164
3. Коефіцієнти рентабельності	$K_p = K_{p1} * 0,5 + K_{p2} * 0,5$	0,485	0,677	0,674
3.1. K_{p1} = (Чистий прибуток + Поточний дохід) / K	—	0,875	1,156	1,150
3.2. K_{p2} = (ЧП + ПД) / Дохідні активи	—	0,095	0,198	0,198
4. Коефіцієнти якості активів	$K_{я.а} = K_{я.а1} * 0,5 + K_{я.а2} * 0,5$	0,176	0,177	0,185
4.1. $K_{я.а1}$ = (Строкові депозити + Власний капітал) / Корпоративні кредити	—	0,348	0,352	0,368
4.2. $K_{я.а2}$ = Державні цінні папери / ДА	—	0,003	0,002	0,002
5. Коефіцієнти ресурсної бази	$K_{р.б} = K_{р.б1} * 0,5 + K_{р.б2} * 0,5$	0,468	0,549	0,562
5.1. $K_{р.б1}$ = Власний капітал / Сумарні зобов'язання	—	0,110	0,187	0,193
5.2. $K_{р.б2}$ = Кошти на поточних рахунках клієнтів та на коррахунках / Сумарні зобов'язання	—	0,826	0,912	0,931

Примітки:

* розраховано за даними джерела[71; 94]

** станом на 31.12

За даними таблиці 2.2 складається синтетичний коефіцієнт, який отриманий з п'яти груп коефіцієнтів:

$$K_{уз} = K_n * 0,1 + K_l * 0,4 + K_p * 0,15 + K_{я.а} * 0,2 + K_{р.б} * 0,15 \quad (2.2)$$

Отже, можна зробити висновок про те, що банк має досить високий рівень фінансової стійкості, отримані показники досить наближені до нормативного значення та вказують на здатність банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями.

Отже, отриманих даних не достатньо для того, щоб цілком проаналізувати стан фінансової стійкості банку, тому до дослідження було включено метод розрахунку за часткою позичкового капіталу в межах власного та проаналізуємо динаміку зміни активів.

В першу чергу проаналізуємо пасиви останнього (рис. 2.3), оскільки вони є вихідною ресурсною базою подальшого функціонування банківської установи (табл. А.1 Додатку А) [1; 13; 28].

Рис. 2.3. Динаміка пасивів та зобов'язань ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2016 – 2018 рр., тис. грн.*

Примітки:

* Створено на основі джерела [71]

** Станом на 01.01.

Отже, аналіз динаміки пасивів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» свідчить про збільшення загального обсягу пасивів за період аналізу із 53573225 до 67016816 тис. грн., тобто, на 13443591 тис. грн. або на 25,09 % (рис. 2.3).

Вказане збільшення було обумовлено збільшенням зобов'язань (із 48253336 до 56176263 тис. грн., тобто, на 7922927 тис. грн. або на 16,42 %) та збільшенням власного капіталу (із 5319889 до 10840553 тис. грн., тобто, на 5520664 тис. грн. або 103,77 %).

За період дослідження в ній відбулися зміни у бік збільшення частки власного капіталу (із 9,93 % станом на 01.01.2016 р. до 16,18 % станом на 01.01.2018 р.) з одночасним зменшенням питомої ваги зобов'язань (із 90,07 % станом на 01.01.2016 р. до 83,82 % станом на 01.01.2018 р.). Отже, збільшення питомої ваги власного капіталу збільшує фінансову надійність і стабільність банку з погляду його вкладників і кредиторів.

Щодо динаміки зобов'язань банку, то на збільшення їх загального обсягу вплинуло значне зростання таких їх складових, як заборгованість перед клієнтами, резерви та інші зобов'язання. Отже, зокрема, заборгованість перед клієнтами зросла від 39879899 тис. грн. до 52272275 тис. грн. або на 12392376 тис. грн. Питома вага вказаної складової зобов'язань зросла, відповідно, від 82,65 % до 93,05 % за період аналізу.

При цьому, інші складові зобов'язань банку становили станом на 1.01.2018 р.: заборгованість перед кредитними установами – 4,51 %; резерви – 0,14 %; інші зобов'язання – 2,30 %.

Вказана тенденція може бути свідченням зниження диверсифікації джерел залучення коштів та послаблення позицій банку як учасника міжбанківського ринку. В подальшому, можливе зростання частки коштів, залучених від клієнтів, може негативно характеризувати діяльність банку, оскільки виразить його неспроможність залучати кошти у вигляді міжбанківських кредитів і депозитів.

Проведемо оцінювання активів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», в процесі якого аналізуються ресурси, контрольовані банком, що

використовуються у його діяльності і приносять йому певні економічні вигоди (табл. А.4).

Зокрема, аналіз динаміки активів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з 01.01.2016 р. по 01.01.2018 р. свідчить про збільшення загального обсягу активів із 53573225 тис. грн. до 67016816 тис. грн., тобто, на 13443591 тис. грн. або на 25,09 %.

Ці зміни відбулися переважно за рахунок зростання кредитів клієнтам від 26372838 тис. грн. до 37348686 тис. грн. та інвестиційних цінних паперів від 2997167 тис. грн. до 5925271 тис. грн. за період аналізу (рис. 2.4).

Що стосується структури активів станом на 01.01.2018 р., то найбільшу питому вагу у ній займають кредити клієнтам (55,73 %); грошові кошти та їх еквіваленти і заборгованість кредитних установ (по 15,37 % та 11,99 % відповідно), інвестиційні цінні папери (8,84 %).

Враховуючи ці факти, необхідно зазначити, що активи банку є слабо диверсифікованими, що є негативним явищем у діяльності банку, оскільки це підвищує ризиковість його функціонування.

Рис. 2.4. Динаміка окремих складових активів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2016 – 2018 рр., тис. грн. *

Примітки:

* Створено на основі джерела [71]

** Станом на 01.01.

Розглянемо детальніше динаміку і структуру доходів і витрат, щоб краще зрозуміти, що вплинуло на зміну фінансових результатів банку. Так, за період дослідження доходи банку збільшилися із 11797964 тис. грн. у 2015 р. до 11963625 тис. грн. у 2017 р., тобто, на 165661 тис. грн. або 1,40 % (табл. Б.2).

Аналіз динаміки витрат свідчить про зменшення загального їх обсягу із 13165075 тис. грн. у 2015 р. до 7852256 тис. грн. у 2017 р., тобто, на 5312819 тис. грн. або 40,36 % (табл. Б.3).

Проаналізувавши показники ефективності діяльності (табл. Б.4), можна зробити висновки, що ефективність діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2017 році порівняно з 2015 роком зросла, про що свідчить збільшення показників: коефіцієнта загального рівня рентабельності – на 0,82, коефіцієнта дієздатності – на 62,74, прибутковості акціонерного капіталу – на 1,26, прибутковості балансового капіталу – на 0,94, прибутковості активів – на 0,13, рентабельності активів – на 0,60. Відтак, зміна наведених показників свідчить, що ефективність діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» поступово збільшується.

Щодо показників ділової активності банку зазначимо наступне.

За 2015-2017 рр. ділова активність пасивів зменшується: коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів зменшився на 0,06, коефіцієнт активності залучення строкових депозитів – на 0,09, коефіцієнт активності використання залучених і запозичених коштів у доходні активи – на 0,10, коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель – на 0,22 (Додаток Б, табл. Б 4).

Протягом періоду аналізу спостерігається зростання ділової активності активів. Так, коефіцієнт рівня доходних активів зріс на 0,03, коефіцієнт кредитної активності – на 0,07.

Таким чином, підсумовуючи аналіз всіх вищенаведених показників фінансово-господарської діяльності банку, можна охарактеризувати фінансовий стан ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» як задовільний, про що

свідчить поступове зростання коефіцієнтів фінансової стійкості та ліквідності як одних з основних індикаторів конкурентоспроможності, що повністю підкреслює стриману стратегію розвитку банку.

Проте проаналізувавши фінансову стійкість методом розрахунку коефіцієнтів стійкості не можна з повною мірою проаналізувати стан ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» та визначити вплив цих показників на конкурентоспроможність банку. Так як ці показники характеризують лише балансові значення діяльності банку і не охоплюють його стратегічні цілі та завдання, а також рівень попиту на банківські послуги, що також може впливати на його конкурентоспроможність.. Тому необхідно розширити підхід та дослідити діяльність банку в умовах конкуренції.

2.3 Оцінка впливу фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк Аваль» на формування його конкурентоспроможності

Однією з умов існування банку є його конкурентоспроможність. Сучасні умови кон'юнктури ринку банківського сектору вимагають постійного розвитку та самовдосконалення. Проте основною з рушійних сил конкурентоспроможності банків залишається їх фінансова стійкість.

Отже важливим постає питання дослідження кон'юнктури ринку, впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на конкурентоспроможність

Зауважимо, що стан фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» надає можливість сформулювати наступні узагальнення.

Завдяки досягнутому рівню фінансової стійкості банку, міжнародна фінансова група Raiffeisen Bank International AG (RBI), представлена в Україні ПАТ «Райффайзен Банком Аваль», не має намірів йти з українського банківського ринку.

В Україні група «Райффайзен» має успішний дочірній банк зі стабільною ситуацією з ліквідністю, вагомою відсотковою маржею і високим рівнем резервів на покриття потенційних ризиків. Існуюче рішення групи про скорочення на 30 % зважених на ризики активів в Україні викликане складною поточною ситуацією в регіоні.

За рахунок таких заходів банк збирався до кінця 2017 року збільшити рівень достатності капіталу до 12 % з 10 % на кінець 2014 року [95].

Проаналізуємо основні результати існуючої стратегії стриманого розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль». Так, зазначена стратегія успішно реалізовувалася як в частині підтримання присутності на ринку та досягнення основних бізнес-показників, так і в частині проведення перетворень у всіх функціональних блоках. Зокрема, в рамках проведення перетворень у функціональних підрозділах основні завдання виконувалися в заплановані строки:

- корпоративний блок: проведення сегментації клієнтів, підтримання співробітництва з Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ, подальше переведення клієнтів на дистанційне банківське обслуговування (далі в роботі – ДБО);
- роздрібний блок: проведення сегментації клієнтів, підтримання продуктової пропозиції та використання альтернативних каналів обслуговування;
- фінансові ринки: підтримання співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, участь у міжнародних угодах;
- операційний блок: консолідація облікової функції, централізація функцій підтримуючих підрозділів;
- блок ризиків: запровадження процедури незалежної оцінки кредитного ризику, запровадження нового кредитного процесу в корпоративному бізнесі, відкриття проекту з впровадження системи інтегрованого ризик-менеджменту;

- інформаційні технології: ІТ-підтримка структурних підрозділів, вдосконалення ІТ-ландшафту;
- регіональна мережа: централізація функції в частині формування і розвитку регіональної мережі, відкриття точок продажу в новому форматі;
- маркетинг і реклама: подальший розвиток маркетингової функції;
- кадрова політика і персонал: зміна механізму мотивації персоналу, прискорення злиття корпоративних культур [71].

Відтак, результати реалізації стратегії конкурентоспроможності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» та стан його фінансової стійкості надають нам можливість оцінити рівень конкурентоспроможності банківського бізнесу банку.

Результати оцінки рівня конкурентоспроможності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» як результату реалізації відповідної стратегії графічним методом багатокутника конкурентоспроможності представлено на рисунку 2.1.

З цією метою зауважимо, що для оцінки конкурентоспроможності загалом застосовується велика розмаїтість методів, вибір яких, як правило, залежить від особливостей діяльності суб'єктів, що досліджуються, і цілей дослідження.

За способом надання результатів ці методи можна розділити на розрахункові, матричні та графічні [76].

Для детального дослідження було обрано багатокутник конкурентоспроможності.

Зокрема, багатокутник конкурентоспроможності являє собою графічне з'єднання оцінок положення продукції / послуг підприємства й конкурентів по найбільш значимих параметрах (критеріях) і дозволяє порівнювати ці критерії. Накладаючи один багатокутник на інший, можна виявити сильні й слабкі сторони продукції / послуг відносно один одного.

Кількісна величина факторів відкладається в координатній площині у вигляді точок на осях, кількість яких відповідає кількості відібраних факторів

конкуренто-спроможності продукції / послуг. З'єднавши ці точки по конкретній продукції / конкретним послугам, одержуємо багатокутник.

Далі нами порівнюються банки, що входять до групи банків іноземних банківських груп.

Показниками для порівняння нами обрано такі:

- ефективність маркетингової діяльності банку (КЕМД);
- показники фінансової стійкості банку (КФС);
- показники ділової активності банку (КДА);
- конкурентоспроможність товару і послуг (ККП);
- коефіцієнт маркетингових комунікацій.

Багатокутник конкурентоспроможності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» та його конкурентів представлено на рисунку 2.5.

За основу побудови багатокутника фінансової стійкості банків було взято декілька банків України з іноземним капіталом, а саме ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «Сбербанк», ПАТ «Укрсиббанк», ПАТ «ОТП», ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», послугами яких користується населення частіше всього згідно з рейтингом, присвоєним агентством Moody's.

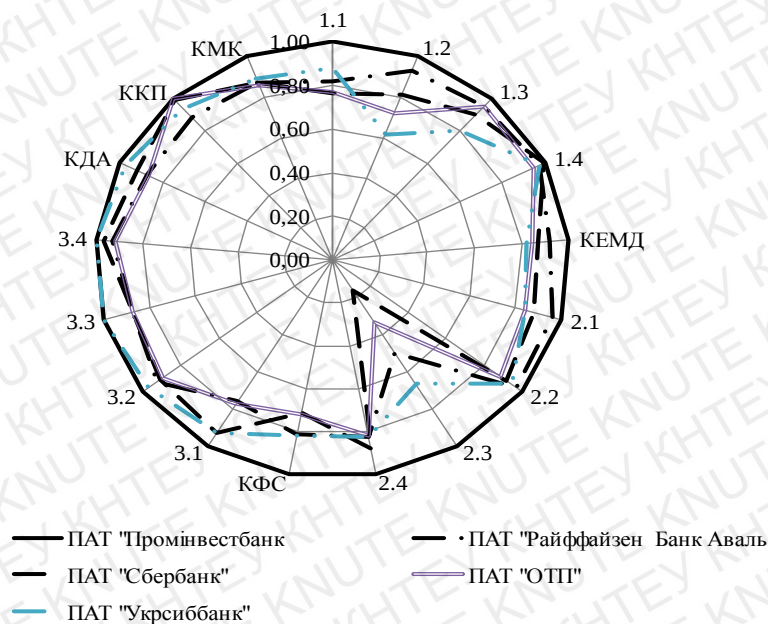

Рис. 2.5. Багатокутник конкурентоспроможності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» та його конкурентів *

* Примітка: створено на основі джерела [96]

З побудованого багатокутника конкурентоспроможності можна виокремити, що ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» має найвищий коефіцієнт маркетингової діяльності банку і становить 0,92. Показник ділової активності знаходиться на відмітці 0,87, що є не найвищим результатом, причиною цього може бути досить низький, в порівнянні з розглянутими банками, коефіцієнт оборотності оборотних коштів 0,76 (Додаток В, табл. В.4).

Також, для більш детального аналізу конкурентоспроможності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», проаналізуємо окремо коефіцієнт фінансової стійкості по вказаним банкам (рис. 2.4).

На основі проаналізованого загального коефіцієнта фінансової стійкості можна виокремити те, що основними конкурентами ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» є ПАТ «Промінвестбанк» та ПАТ «Укрсиббанк». Вказані дані на рис. 2.6 вказують на досить високий коефіцієнт автономії, платоспроможності, абсолютної ліквідності, поточної заборгованості (Додаток В, табл. В.4).

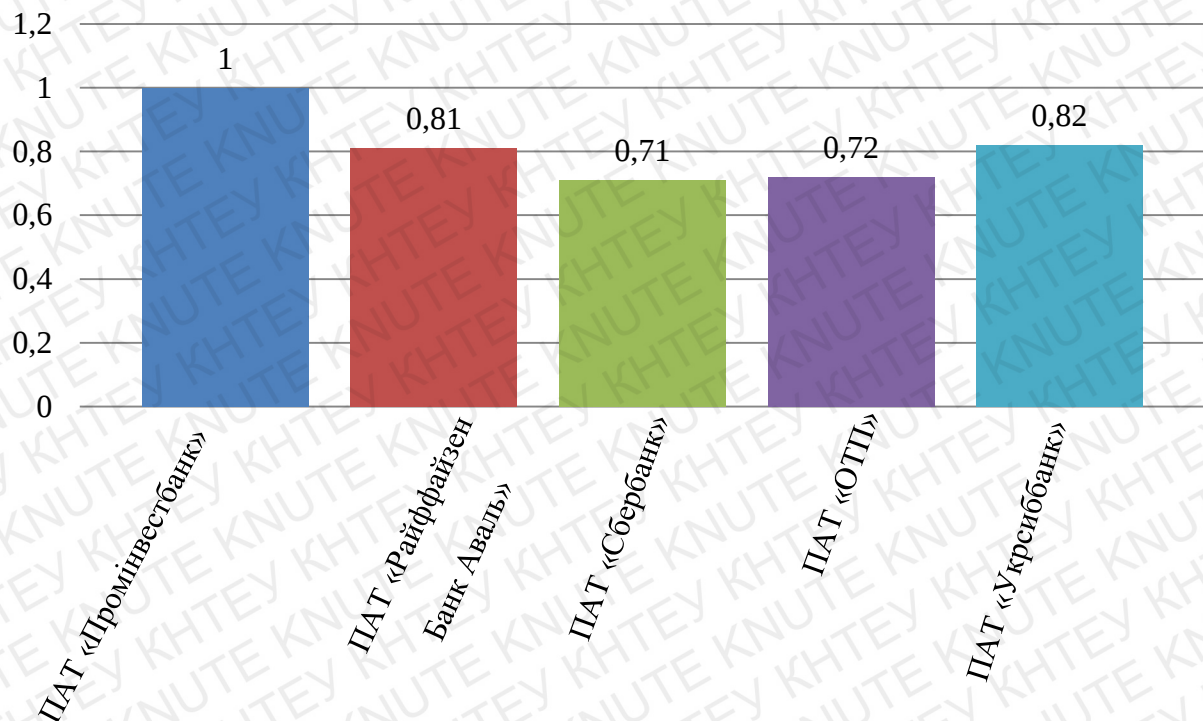

Рис. 2.6. Коефіцієнт фінансової стійкості банків-конкурентів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» станом на 01.01.2018 р.*

* Примітка: створено на основі джерела [96]

Отже було проаналізовано декілька чинників впливу на конкурентоспроможність банку, до уваги було взято коефіцієнти фінансової стійкості та розраховано наступні показники: коефіцієнт рентабельності продажів, нереалізованих послуг, ефективності реклами і засобів стимулювання збуту, продуктивності праці, автономії, платоспроможності, абсолютної ліквідності, поточної ліквідності, оборотності оборотних коштів, оборотності дебіторської заборгованості, середній період погашення дебіторської заборгованості, оборотності власного капіталу, інтегральної оцінки конкурентоспроможності товару (Додаток В, табл. В.4). На основі всіх цих показників був побудований багатокутник конкурентоспроможності.

Можна зробити висновок про те, що ПАТ «Райфайзен Банк Аваль» є конкурентоспроможним, на що вказує рівень фінансової стійкості банків, показники ділової активності, а також розрахована інтегральна оцінка конкурентоспроможності товару і послуг. Також банк користується значним попитом серед населення та має провідні місця в рейтингу, присвоєні агентством Moody's.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

3.1 Стратегія забезпечення цільових параметрів розвитку

ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

Дослідження діяльності банку лише на основі показників фінансової стійкості не може повністю охарактеризувати стан банку та його позицію на ринку, тому для більш детального аналізу розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» було запропоновано використання стратегії стриманого розвитку далі в роботі – Стратегія).

ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» в рамках пропонованої стратегії ставить перед собою амбітні цілі і прагне досягти лідерства за рівнем сервісу і продуктової пропозиції, бути завжди відкритим і доступним, ставши справжнім партнером для власних клієнтів.

Слід зауважити, що розвиток макроекономічної ситуації в середньостроковій перспективі багато в чому буде визначатися зовнішньоекономічною кон'юктурою, станом платіжного балансу, а також внутрішньою економічною політикою влади і передбачає базовий і кризовий сценарії.

В умовах базового сценарію прогноз розвитку макроекономічної ситуації ґрунтується на таких передумовах: помірні темпи економічного зростання, що обумовлено відсутністю різкого поліпшення зовнішньоторговельного сектора, прогнозованим дефіцитом поточного рахунку платіжного балансу, необхідністю погашення зовнішніх запозичень; поступове зниження рівня інфляції через обмеження грошової пропозиції і стиснення внутрішнього попиту; плавна девальвація гривня як спосіб мінімізації розриву платіжного балансу і стимулювання цінової конкурентоспроможності українського експорту.

Кризовий сценарій передбачає, що одночасно зі збільшенням внутрішнього попиту істотно погіршиться ситуація у зовнішньому секторі, а також виникнуть проблеми з рефінансуванням зовнішніх зобов'язань. Це призведе до зростання дефіциту платіжного балансу, зростання девальваційних та інфляційних процесів (рис. 3.1).

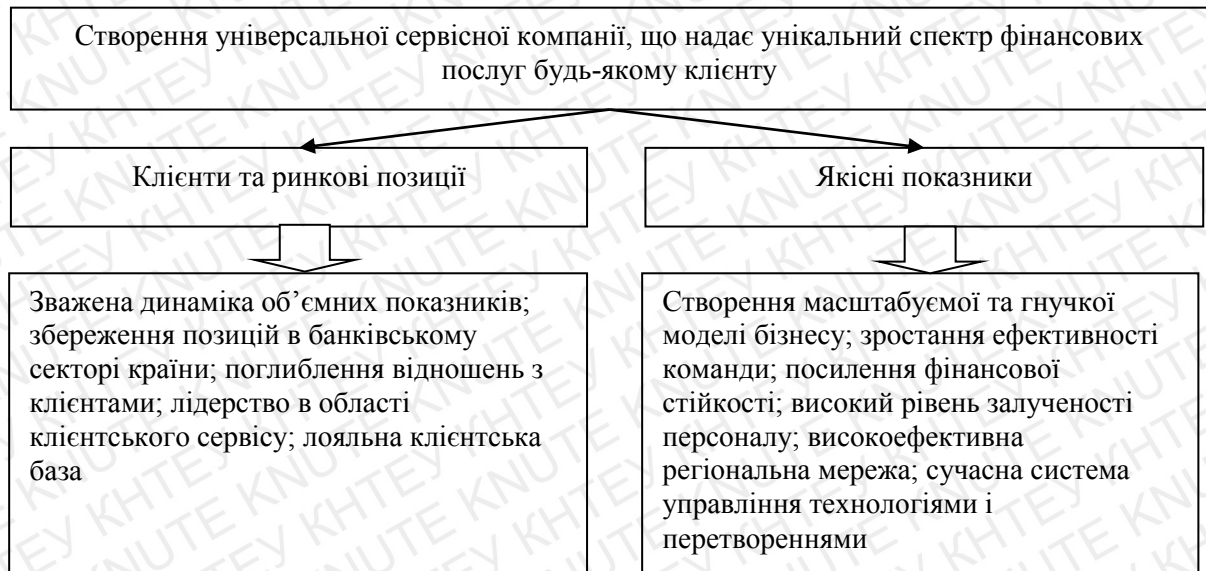

Рис. 3.1. Дерево цілей стратегії розвитку діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» *

* Примітка: створено на основі джерела [75; 77]

Отже, виходячи з ринкових перспектив і потенціалу, ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» визначив свою стратегічну мету, якою є побудова універсальної сервісної компанії, що надає унікальний спектр послуг кожному клієнту.

Фінансові цілі – це ключові вимірні орієнтири, досягнення яких буде індикатором успіху реалізації Стратегії. ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» планує забезпечити рентабельність капіталу на рівні 20 % та достатній рівень фінансової стійкості і значне збільшення обсягу заробленого прибутку, в тому числі, за рахунок збільшення в структурі доходів частки комісійного доходу.

Одним із пріоритетів розвитку в майбутньому періоді є оптимізація витрат. Показником успіху в цьому напрямку є показник $\text{Cost} / \text{Income}$ [76].

Зароблений прибуток, а також заходи щодо обмеження тиску на капітал дозволять підтримати досягнутий в процесі реалізації стратегії стриманого розвитку (про що йшлося у другому розділі роботи) запас достатності капіталу для подальшого розвитку бізнесу.

Щодо клієнтів і ринкових позицій завдання ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» – вийти на якісно новий рівень обслуговування клієнтів, зберегти ринкові позиції і залишитися в свідомості клієнта сучасною першокласною фінансовою організацією. Банк не планує агресивного розширення ринкових часток, проводячи виважену кредитну політику в першу чергу в сегменті корпоративного бізнесу.

Для збереження на прийнятному рівні процентної маржі планується розширення активних операцій, в першу чергу, в найбільш високодохідних сегментах – роздрібного бізнесу та малого і середнього бізнесу (далі в роботі – МСБ).

Прагнучи максимально поглибити відносини з існуючими клієнтами, ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» буде використовувати потенціал Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ, розвиваючи власні послуги і забезпечуючи кращі стандарти якості обслуговування.

Така політика відносин з клієнтами дозволить створити принципово нову за шириною спектру послуг та рівнем обслуговування пропозицію і забезпечить можливість створення позитивного досвіду для клієнта, що перевершує очікування.

Враховуючи необхідність максимального використання внутрішнього потенціалу, ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» планує створити легко масштабовану і гнучку модель бізнесу.

Основою цієї моделі буде ефективна, націлена на результат, команда, високотехнологічна, маневрена і керована мережа точок продажу, оптимізований ІТ-ландшафт, автоматизована і легко адаптуєма до потреб бізнесу система управління операційною функцією і ризиками.

Базисом для якісних перетворень в банку є його корпоративна культура, заснована на філософії постійних поліпшень.

Для забезпечення ефективного управління змінами і реалізації Стратегії буде побудована повноцінна система управління перетвореннями і технологіями на основі проектного та процесного підходу.

У рамках Стратегії визначені напрямки розвитку, що ілюструє рисунок 3.2.

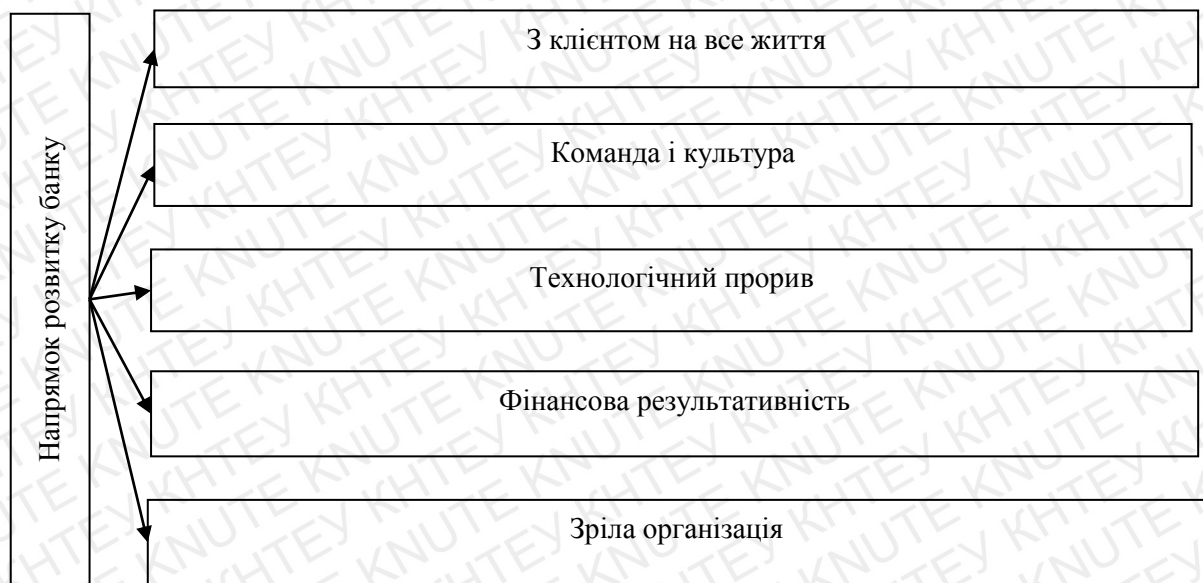

Рис. 3.2. Напрямки розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» в рамках Стратегії ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» *

* Примітка: створено на основі джерела [75]

Відтак, Стратегія ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» передбачає створення нового досвіду для клієнтів. Для цього потрібна зміна існуючих підходів до продуктової пропозиції. Продаючи продукти, фахівці банку повинні бути консультантами для клієнтів, пропонуючи їм необхідні продукти і послуги, коли вони потребують в них, щоб допомогти досягти успіху у фінансовому відношенні.

Формування унікальної продуктової лінійки на основі існуючих банківських продуктів дозволить максимально задовольнити потреби клієнтів.

Формалізація процедур взаємодії з клієнтами, впровадження найкращих практик та стандартів обслуговування дозволить досягти високого персоналізованого рівня обслуговування, який може перевершувати очікування клієнтів [90].

Для побудови ефективної моделі бізнесу ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» планує розвивати власний функціонал.

Поглиблення взаємовідносин з існуючими клієнтами дозволить максимально використовувати потенціал існуючої клієнтської бази, зменшуючи витрати на залучення нових клієнтів.

Одним з чинників зростання ефективності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» буде підвищення продуктивності бізнесу: збільшаться активи і прибуток на 1 працівника.

Для формування комфортного середовища для клієнта та формування ефективної системи підтримки бізнес-процесів необхідне використання передових технологій.

Використання таких технологій сприятиме персоналізації обслуговування і дозволить клієнту отримати знання про продукти, які використовуються, визначити його поточні і майбутні потреби. При організації каналів взаємодії з клієнтами для обліку інформації, аналітики та звітності будуть застосовуватися тільки найбільш сучасні технології.

Команда ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» – це одна з ключових конкурентних переваг, складова Стратегії, від якої залежить успіх її реалізації.

Для досягнення загальних цілей і задоволення потреб клієнтів необхідно розвивати бажання у кожного співробітника максимально використовувати свій особистий потенціал.

Для забезпечення інтеграції бізнесу та підтримуючих функцій і залученості співробітників в суміжні області у ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» заплановане створення інституту бізнес-партнерства.

На локальному ринку банк працює для створення додаткової цінності для бренду Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ. Одночасно, входження в групу – одна з переваг банку, оскільки надає можливість використовувати передові практики і технології, які успішно працюють на інших ринках.

Враховуючи поточний етап розвитку корпоративного бізнесу ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», актуальні ринкові умови, перспективи розвитку ринку і конкурентного середовища, ключові виклики для подальшого розвитку в цьому сегменті наведені на рисунку 3.3.

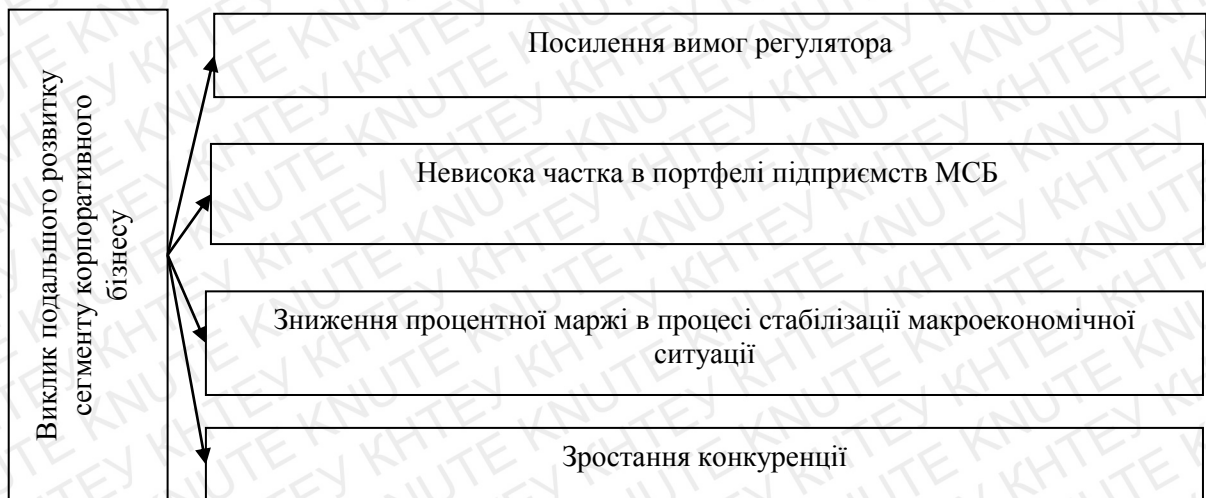

Рис. 3.3. Ключові виклики подальшого розвитку сегменту корпоративного бізнесу ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» *

* Примітка: створено на основі джерела [75]

Виходячи з аналізу поточного стану і ринкових умов, для визначення подальшого шляху розвитку сформульовані основні виклики для роздрібного бізнесу (рис. 3.4).

Ринкові умови, а також виявлені дисбаланси у структурі роздрібного бізнесу зумовили вибір шляху розвитку роздрібного бізнесу в майбутньому періоді: збалансований розвиток роздрібного бізнесу – кероване зростання в депозитній базі, значне збільшення в роздрібному кредитуванні, стрімкий розвиток онлайн-бізнесу.

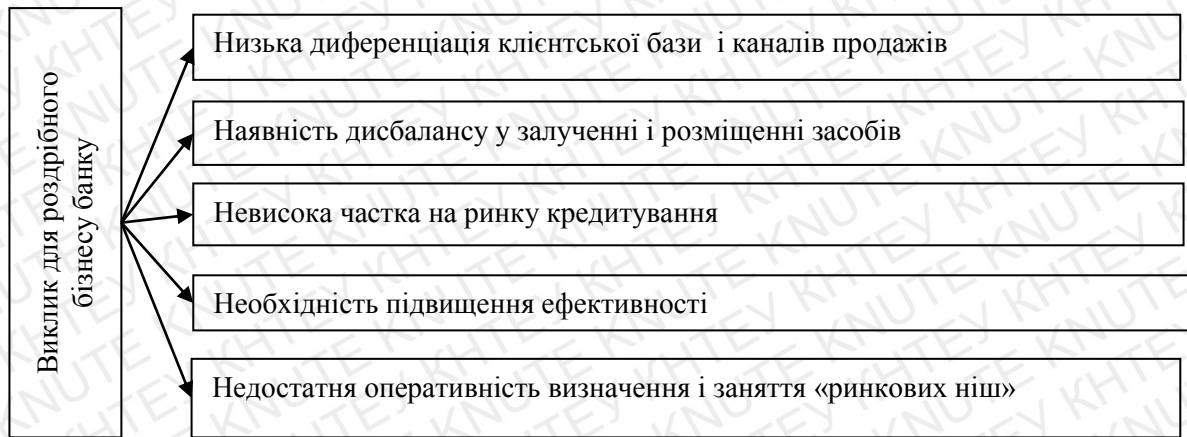

Рис. 3.4. Основні виклики для роздрібного бізнесу

ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» *

* Примітка: створено автором на основі джерела [75]

ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» активно впроваджує нові технології в розвитку своєї діяльності. Максимально швидко реагує на зміну кон'юнктури ринку та пропонує своїм клієнтам товари та послуги виходячи з європейських стандартів. Банк регулярно працює над удосконаленням обслуговування клієнтів, а також плідно працює над універсальними інструментами підвищення ефективності, та проводить консалтинг з інструментарія розвитку та вдосконалення.

Рівень технологій та програмне забезпечення – визначає якість та швидкість надання банком послуг, можливість ефективно управляти клієнтською базою, формування, реалізації та контролю за виконанням стратегічних рішень, вести постійний аналіз своєї діяльності та фінансової стійкості тощо

Формування системи управління перетвореннями будується на підставі комплексного механізму, що включає систему управління проектами, процесами, застосування кращих практик та інструментів Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ (рис. 3.5).

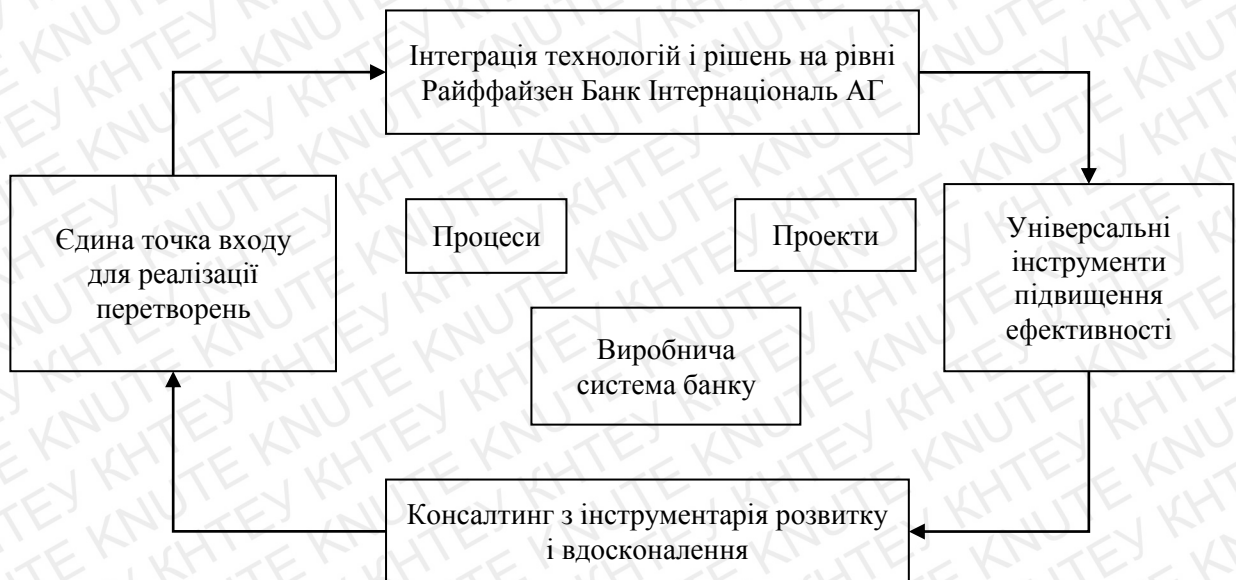

Рис. 3.5. Механізм реалізації стратегічних перетворень

ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» *

* Примітка: створено автором

Таким чином, пропонується стратегія забезпечення цільових параметрів розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» передбачає вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів, збереження ринкових позицій і залишення в свідомості клієнта сучасною першокласною фінансовою організацією. Банк не планує агресивного розширення ринкових часток, проводячи виважену кредитну політику в першу чергу в сегменті корпоративного бізнесу. Збалансований розвиток роздрібного бізнесу передбачає кероване зростання в депозитній базі, значне збільшення в роздрібному кредитуванні, стрімкий розвиток онлайн-бізнесу. Довіра з боку клієнтів і високий імідж ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» як емітента цінних паперів дозволить зберегти стійкі позиції на ринку цінних паперів. Основна мета перетворень в частині управління ризиками полягає в створенні системи управління ризиками, яка буде представляти собою гнучкий і легкий інструмент управління суттєвими ризиками. Комплексний механізм формування системи управління перетвореннями включає систему управління проектами, процесами, застосування кращих практик та інструментів Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ. Високий рівень професійних та управлінських

компетенцій співробітників буде досягатися в рамках вдосконалення системи навчання та підвищення кваліфікації.

3.2 Застосування моделі збалансованої системи показників ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

Різке посилення конкуренції в банківському бізнесі, нові вимоги до банків з боку клієнтів, які вимагають підвищення якості послуг та більш зручних методів виконання поточних операцій, є реаліями сьогодення. Одночасно, для виявлення привабливих клієнтських сегментів, а також розробки спеціальних послуг, які задовольняють їхні запити, необхідні істотні капіталовкладення. Маючи широкий перелік фінансових продуктів і послуг разом з конкретним знанням клієнтської бази (сегментація, уподобання, потреби), банк зможе знайти потрібні підходи і встановити нові взаємовідносини з найбільш вигідними клієнтами, забезпечити збільшення прибутку, враховуючи, що успішна взаємодія з клієнтами та зовнішнім середовищем є надзвичайно значимим фактором для банківського бізнесу. Також, в умовах конкуренції, банк значною мірою залежить від маркетингової інформації, відповідності його можливостей вимогам до інформаційних систем, лояльності до банку з боку всіх зацікавлених сторін. Запорукою успішності бізнесу, крім цих факторів, є також здатність залучати працівників до реалізації довгострокових стратегій. Очевидно, що для проведення відповідних заходів, а також для збереження конкурентних позицій необхідне впровадження нових технологій не тільки в сфері залучення і обслуговування клієнтів, але і, що найважливіше, – у сфері стратегічної оцінки ефективності банківського бізнесу загалом і фінансової стійкості останнього зокрема [30].

Відтак, на сьогодні актуальним є питання про пошук нових засобів оцінки вартості банківського бізнесу та фінансової стійкості його діяльності, що враховують вартість нематеріальних активів.

Далі в дослідженні в основу удосконалення механізму оцінки фінансової стійкості банку пропонуємо покласти положення концепції збалансованої системи показників.

Збалансована система показників (далі в роботі – ЗСП) побудована на основі чотирьох головних складових:

- фінансової (оцінка акціонерами та інвесторами);
- клієнтської (оцінка клієнтами);
- внутрішньої (оцінка внутрішніх бізнес-процесів, що сприяють посиленню конкурентних позицій);
- навчання та розвитку персоналу, цілі і задачі якого відображаються фінансовими і нефінансовими показниками [46].

У назві концепції відображена ідея рівноваги між довгостроковими і короткостроковими цілями, зовнішніми і внутрішніми факторами діяльності, фінансовими і нефінансовими показниками.

Універсальність ЗСП, можливість її застосування в будь-якій сфері бізнесу, управління полягає в тому, що вона об'єднує показники, пов'язані причинно-наслідковими зв'язками, характеризує стратегію організації (яким чином інвестиції в різні сфери діяльності (перенавчання персоналу, інформаційні технології, інноваційні продукти і послуги) сприяють кардинальному поліпшенню фінансової діяльності).

Загалом, застосування збалансованої системи показників – це процес реалізації стратегії, яка вже сформульована. При цьому, концепцію ЗСП треба розглядати швидше не як систему показників, а як всеохоплюючу систему управління; по суті, це засіб стратегічного управління на довгостроковій основі.

Класична збалансована система показників зображена на рисунку 3.6.

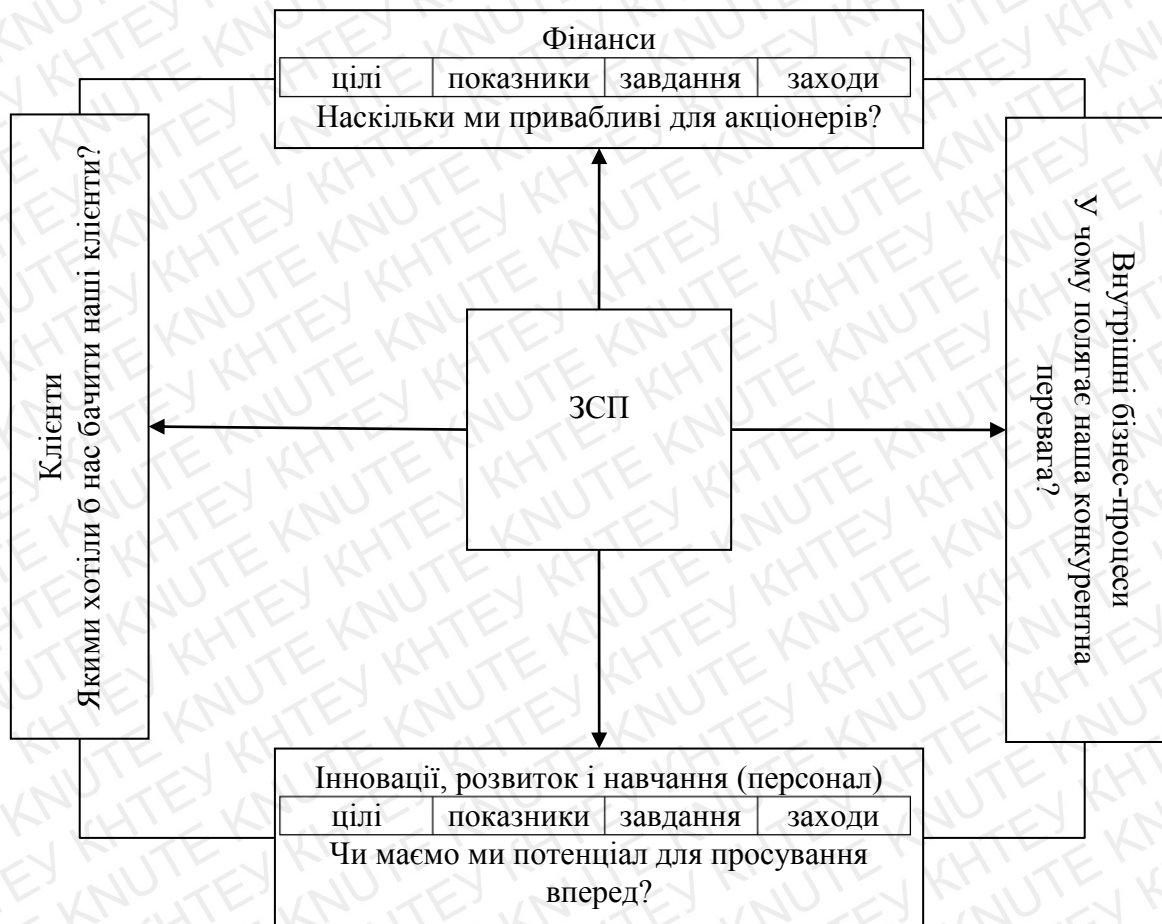

Рис. 3.6. Класична збалансована система показників *

* Примітка: створено автором на основі джерела [46]

Загалом, застосування збалансованої системи показників – це процес реалізації стратегії, яка вже сформульована. При цьому, концепцію ЗСП треба розглядати швидше не як систему показників, а як всеохоплюючу систему управління; по суті, це засіб стратегічного управління на довгостроковій основі.

На нашу думку, запровадження ЗСП у ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» надає можливість трансформувати місію банку в конкретні завдання та показники ефективності діяльності загалом і фінансової стійкості зокрема. При цьому, кожен такий показник є ланкою в ланцюзі причинно-наслідкових зв'язків. В результаті такого підходу стратегія банку доводиться до рівня кожного працівника, який реально представляє і усвідомлює свою роль і місце в реалізації даної стратегії.

Отже, відповідно до методології ЗСП, діяльність ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» будемо розглядати у чотирьох взаємопов'язаних аспектах:

- фінанси;
- клієнти;
- внутрішні бізнес-процеси;
- інновації, розвиток і навчання [63].

При цьому, трансформація місії та стратегічних цілей банку в конкретні завдання і показники відбувається наступним чином:

- місія і бачення видають конкретні уявлення топ-менеджерів про майбутній стан банку;
- у блоці «Фінанси» визначаються основні фінансові цілі та показники, а також їх значення, необхідні для досягнення стратегічних цілей і місії банку;
- у блоці «Клієнти» розглядаються показники, що характеризують взаємовідносини з клієнтами. Особливо виділяються показники, які безпосередньо впливають на рівень фінансових показників і забезпечують досягнення бажаних фінансових результатів;
- «Внутрішні бізнес-процеси» виявляють пріоритетні напрямки діяльності, основні аспекти вдосконалення та показники ефективності даних процесів з точки зору кінцевої мети – задоволення клієнтів банку;
- у блоці «Інновації, розвиток і навчання» розглядаються основні завдання і заходи з навчання персоналу, підвищення кваліфікації та вдосконалення знань, спрямовані на більш раціональну організацію бізнес-процесів.

Систему збалансованих показників діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» будемо складати в такій послідовності.

На першому етапі розробляємо стратегію розвитку банку (або використовуємо наявну).

На другому етапі складаємо стратегічну карту, якою є рисунок, що описує стратегію банку у вигляді стратегічних цілей і причинно-наслідкових відносин між ними.

За допомогою стратегічної карти кожен співробітник банку реально усвідомлює, яким чином його дії можуть вплинути на виконання стратегічних цілей банку (рис. 3.7).

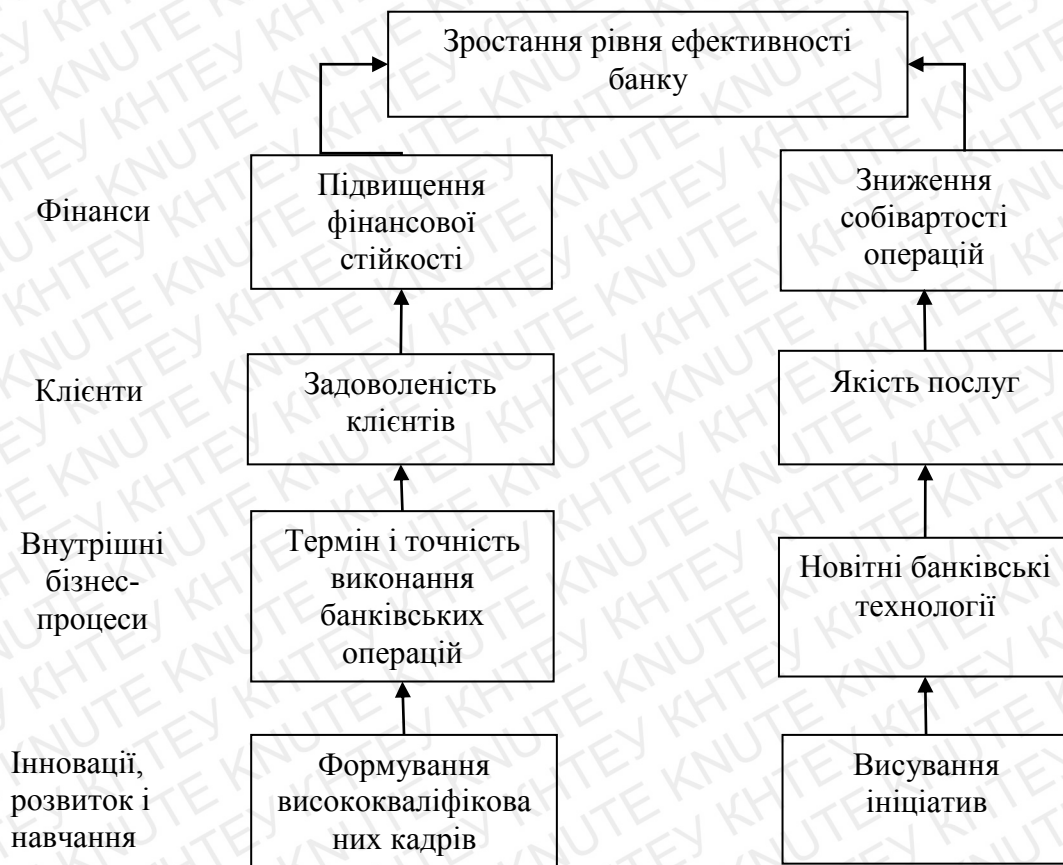

Рис. 3.7. Стратегічна карта розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

* Примітка: створено автором на основі джерела [71]

На третьому етапі визначаються ключові (критичні) фактори успіху (далі в роботі – КФУ), якими є напрямки, заходи, що мають вирішальне значення для досягнення стратегічних цілей ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» і забезпечують його конкурентну перевагу. При розробці ЗСП КФУ визначаються за розглянутим стратегічними напрямками: фінанси, клієнти, процеси, персонал.

На завершальному етапі визначаються ключові показники ефективності, якими є показники, орієнтовані на стратегічні цілі банку, взаємопов'язані і згруповані за певними ознаками – у відповідності з виділеними КФУ.

План побудови ЗСП для ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

План впровадження збалансованої системи показників в аналітичну роботу ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»*

Стратегічний аспект	Фінанси	Клієнти	Процеси	Персонал
Стратегічні цілі	Збільшення рентабельності банківських операцій	Підвищення лояльності клієнтів	Підвищення якості послуг	Зростання продуктивності праці персоналу
Ключові фактори успіху	Висока дохідність; низькі витрати; достатня фінансова стійкість	Операції в розрахунку на одного клієнта; кількість постійних клієнтів	Мінімізація ризиків; скорочення часу обслуговування	Кваліфікація персоналу; система мотивації
Ключові показники ефективності	Коефіцієнт надійності	Кількість угод; рівень утримання клієнтів; операції в розрахунку на одного клієнта	Нормативи банківських ризиків; час обслуговування одного клієнта; кількість нових банківських послуг	Плинність кадрів; витрати на навчання в розрахунку на одного співробітника; питома вага співробітників з вищою освітою
Заході і відповідальні особи				

* Примітка: створено автором за допомогою джерела [46]

Збалансована система показників ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» була розроблена у відповідності з вищеописаною Стратегією. Особливу увагу було приділено вивченню тих причинно-наслідкових зв'язків, на яких ґрунтувалася вся стратегія. Відповідні результати ілюструє рисунок 3.8.

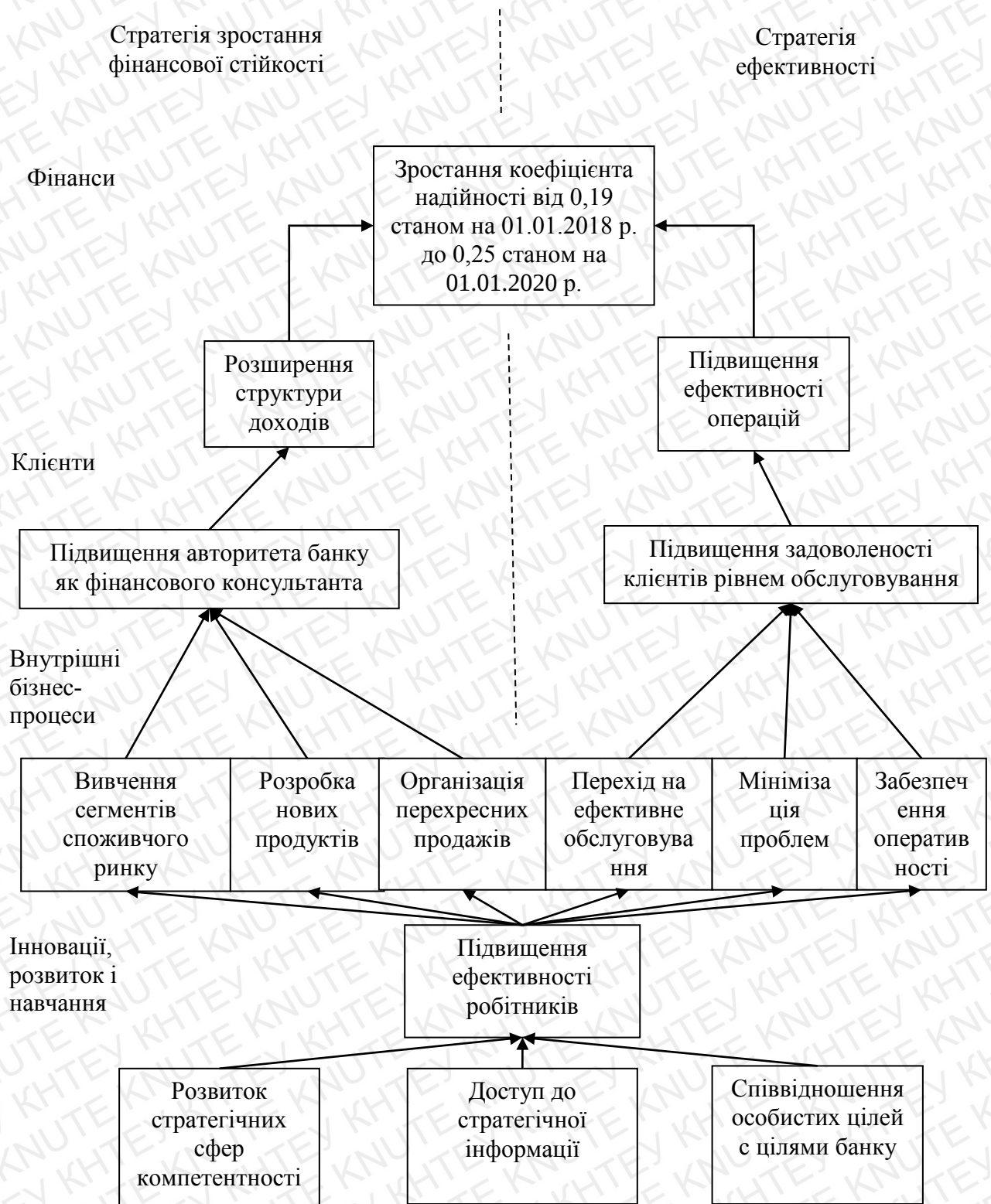

Рис. 3.8. Пропонована модель збалансованої системи показників ПАТ
«Райффайзен Банк Аваль» *

* Примітка: створено автором на основі джерела [46; 75; 100]

Таким чином, система збалансованих показників є ефективним інструментом реалізації стратегії банку і надає можливість оцінки фінансової стійкості діяльності останнього. Застосування збалансованої системи показників у банківському бізнесі забезпечує успішність і прибутковість в довгостроковій перспективі. Розробка і запровадження в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» системи збалансованих показників надасть можливість: трансформувати місію та стратегію банку в конкретні показники і заходи, спрямовані на їх досягнення; розробити та реалізувати стратегію банку за допомогою як фінансових, так і нефінансових показників; виявляти вплив нефінансових показників на ефективність функціонування і формування акціонерної вартості банку; скласти план поетапної реалізації стратегії, що перетворює стратегічний план в дієвий інструмент управління діяльністю банку; донести стратегію банку до кожного співробітника за допомогою побудови стратегічних карт і планів ЗСП, з чітким зазначенням місця, ролі і відповідальності кожного співробітника в реалізації поставлених стратегічних цілей та завдань; здійснити збалансоване управління діяльністю банку, з урахуванням як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Нами побудовано збалансовану систему показників ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», що ґрунтується на причинно-наслідкових зв'язках, кінцевою метою якої є зростання фінансової стійкості банку.

3.3 Методика оцінювання фінансової стійкості банку з використанням інтегрального таксономічного показника

Ефективність управління фінансовою стійкістю банку великою мірою залежить від правильної та чіткої оцінки її рівня на певний момент часу. При цьому, особливо важливим сьогодні є розроблення такого методичного підходу до оцінювання рівня фінансової стійкості банку, який би сприяв

отриманню об'єктивної інформації про її вплив на конкурентоспроможність банку та виявленню резервів її забезпечення задля формування раціональної фінансової стратегії у перспективі.

Далі в роботі пропонується методичний підхід до визначення рівня фінансової стійкості банку, який базується на розрахунку інтегрального показника банку на базі окремих фінансових показників, які містять у собі інформацію про стан усіх її складових [15].

Загалом, оцінювання фінансової стійкості, виявлення та активізацію резервів її зміцнення із використання засобів фінансового інжинірингу доцільно здійснювати поетапно. [43].

Так, для вирішення поставлених на першому етапі технології оцінювання фінансової стійкості банку, виявлення джерел реалізації резервів та засобів забезпечення її завдань, які полягають у визначенні рівня фінансової стійкості банку, пропонуємо використати наступні економіко-математичні методи: апіорне ранжування, метод побудови інтегрального показника, ієрархічні методи кластеризації «повного зв'язку» та k-середніх.

Визначення фінансової стійкості банків запропоновано виконувати за наступними етапами: 1) обґрунтування системи показників оцінки фінансової стійкості банку; 2) обчислення узагальненого показника впливу фінансової стійкості банку на його конкурентоспроможність та перевірка закону його розподілу на нормальність.

1. Обґрунтування системи показників фінансової стійкості банку методом апіорного ранжування, який базується на експертній оцінці факторів групою спеціалістів, компетентних у цій області. Він дозволяє виокремити найбільш вагомі для наступних етапів дослідження показники та передбачає виконання наступних дій: формування загального переліку індикаторів фінансової стійкості банку, узагальнення думок експертів та оброблення даних, аналіз отриманих результатів.

Прийнятність отриманих експертних оцінок визначається шляхом порівняння розрахованого критерію значущості з його табличним значенням.

У якості вихідної інформації для проведення апріорного ранжування було сформовано перелік показників для оцінювання фінансової стійкості банку (табл. 3.2) за результатами аналізу наукової літератури, у якій представлені думки спеціалістів щодо об'єкту дослідження.

Таблиця 3.2

**Результати апріорного ранжування показників фінансової стійкості
банку***

Складова фінансової стійкості	Умове позначення	Показник фінансової стійкості	Рангове значення показника
Ресурсна стійкість	X1	Коефіцієнт надійності	323,5
	X2	Коефіцієнт участі капіталу у формуванні активів	311
	X3	Коефіцієнт захищеності власного капіталу	361
	X4	Фінансовий важіль	361
	X5	Коефіцієнт платоспроможності (адекватності) регулятивного капіталу	269
	X6	Загальна достатність капіталу (НЗ)	311
	X7	Коефіцієнт активності залучення ресурсів	361
	X8	Рівень міжбанківських кредитів у зобов'язаннях	373,5
	X9	Рівень депозитів у зобов'язаннях	373,5
	X10	Рівень використання залучених та запозичених коштів у кредитні вкладення	361
Ліквідність	X11	Коефіцієнт миттєвої ліквідності	323,5
	X12	Коефіцієнт поточної ліквідності	373,5
	X13	Коефіцієнт загальної ліквідності	355,2
	X14	Коефіцієнт співвідношення високоліквідних і робочих активів	286
Ділова активність	X15	Коефіцієнт кредитної активності	286
	X16	Коефіцієнт робочих активів	348,5
	X17	Рівень страхування активів резервами	373,5
	X18	Коефіцієнт прострочених кредитів	273,5
	X19	Частка роздрібних кредитів в активах	323,5
	X20	Частка міжбанківських кредитів в активах	323,5
Прибутковість	X21	Рентабельність активів	161
	X22	Рентабельність балансового капіталу	198,5
	X23	Дохідність чистих активів	373,5
	X24	Чиста процентна маржа	348,5
	X25	Процентний спред	348,5

* Примітка: створено автором на основі джерела [15; 71]

За результатами апріорного ранжування встановлено, що наведені у таблиці 3.2 фінансові показники, мають найбільший ранг серед усієї сукупності показників, можуть бути згруповані за такими складовими

фінансової стійкості: ресурсна стійкість, ліквідність, ділова активність, прибутковість та використані для оцінювання рівня фінансової стійкості банківської установи. З огляду на це, можна зробити висновок, що означений набір показників може вважатися оптимальним для визначення рівня фінансової стійкості банку і оцінки її впливу на конкурентоспроможність останнього.

2. Обчислення узагальненого показника фінансової стійкості банку та перевірка закону його розподілу на нормальність.

З огляду на те, що рівень фінансової стійкості являє собою багатовимірну категорію, яка описується великим спектром різних показників, то для обчислення її значення необхідно побудувати деякий синтетичний показник, розрахунок якого би базувався на обчисленні фінансових показників, які характеризують діяльність банку з різних аспектів.

При цьому, оптимальним є застосування методу побудови узагальненого показника (методу таксономії) для вирішення цього завдання, що дозволить вирішити проблему багатовимірності категорії «фінансова стійкість», сприятиме спрощенню процедури проведення розрахунків та надасть можливість порівнювати отримані результати для одного банку із аналогічними для інших установ.

Метод таксономії (побудови узагальненого показника) відноситься до методів редукції та має певні переваги, які надають йому статус універсального для вирішення різноманітних економічних завдань, зокрема:

- можливість надавати інформацію щодо позиціонування певного об'єкту відносно інших;
- можливість надавати інформацію щодо окремих характеристик об'єкту;

простота та легкість застосування [45].

Інтегральний показник фінансової стійкості був обчислений двома способами:

- на основі розрахунку часткових інтегральних показників за усіма складовими фінансової стійкості;
- на основі розрахунку часткових інтегральних показників за складовими фінансової стійкості (маркетингова діяльність, ліквідність, ділова активність).

На основі експертних оцінок банківської діяльності, які встановлювались при застосуванні правила «трьох сигм», в основу було взято показник маркетингової діяльності, ліквідності та ділової активності, було встановлено діапазони фінансової стійкості банку:

- від 0 до 0,26444 – низький рівень фінансової стійкості;
- від 0,2644 до 0,3503 – середній рівень фінансової стійкості;
- від 0,3503 до 1 – високий рівень фінансової стійкості.

Розглянемо рівні фінансової стійкості розглянутих банків в таблиці 3.3

Таблиця 3.3

Діапазони фінансової стійкості банку*

№	Назва банку	Інтегральний показник фінансової стійкості	Рівень фінансової стійкості
1	ПАТ «Промінвест банк»	1	Високий
2	ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»	0,87	Високий
3	ПАТ «Сбербанк»	0,83	Високий
4	ПАТ «ОТП»	0,81	Високий
5	ПАТ «Укрсиббанк»	0,87	Високий

* Примітка: розроблено автором

На основі цього, було розраховано інтегральний показник ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», який становить 0,87 (табл. В.4).

Отже, ми можемо виокремити, що ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» знаходиться в межах діапазону з високим рівнем фінансової стійкості.

Банки із високим рівнем фінансової стійкості мають значний запас фінансової стійкості, що дозволяє їм ефективно виконувати власні функції під впливом зовнішніх чинників. Діяльність установ із середнім рівнем фінансової стійкості характеризується достатнім рівнем ліквідності та

рентабельності, що свідчить про ефективність їх діяльності. Нестійкі банки мають певні труднощі у пристосуванні до мінливого зовнішнього середовища через нестабільний фінансовий стан, ризик ліквідності та збитки.

Означені рівні фінансової стійкості можуть бути співвіднесені із видами фінансової стійкості, встановленими НБУ:

- високий та середній рівень фінансової стійкості відповідає нормальному виду фінансової стійкості, яка характеризується стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів чи затримки виконання своїх зобов'язань, стабільною рентабельністю;

- низький рівень фінансової стійкості відповідно до значення інтегрального показника фінансової стійкості може відповідати або нестійкому або кризовому фінансовому стану. Нестійкий фінансовий стан характеризується затримкою платежів, неможливістю своєчасно виконувати окремі свої зобов'язання, низьким рівнем рентабельності, а кризовий фінансовий стан – регулярними неплатежами, наявністю простроченої заборгованості тощо [70].

Перевірка закону розподілу значень сукупного інтегрального показника на нормальність є дуже важливою для проведення подальшої кластеризації банків на групи за рівнем фінансової стійкості.

Для наочного відображення характеру розподілу у середовищі пакету прикладних програм Statistica 10 та підтвердження гіпотези про його нормальність може бути використано такі інструменти: гістограма розподілу, графік на імовірнісному папері та «робастний ящик з вусами».

Для встановлення ступеня надійності відповідності розподілу нормальному може бути використано критерій Колмогорова-Смірнова (K-S), значення якого автоматично отримується при побудові гістограми розподілу.

Додамо, що наступним етапом може бути кластеризація банків на групи за рівнем фінансової стійкості. У якості методу кластеризації банків за інтегральними груповими показниками може бути обрано метод k-середніх (K-means) та метод повного зв'язку (Complete linkage). Метод k-середніх

дозволяє розподілити сукупність елементів на завчасно задану кількість кластерів, які максимально відрізняються один від одного, та визначити значимість факторів для зміни результуючої ознаки при кластеризації. Метою методу повного зв'язку є оптимальне «розбиття» всього набору об'єктів на певну кількість кластерів. Метод повного зв'язку ще називають методом «віддаленого сусіда», адже при досить великому пороговому значенні d відстань між кластерами визначається найбільшою відстанню між будь-якими двома об'єктами в різних кластерах [87].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В роботі під фінансовою стійкістю банку ми розуміли якісну динамічну інтегральну характеристику спроможності банку як економічної системи до трансформування ресурсів та ризиків при одночасному ефективному виконанні власних функцій та забезпеченні цілеспрямованого розвитку з метою досягнення належного рівня конкурентоспроможності при необхідному врахуванні впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища діяльності.

Ми з'ясували, що в умовах динамічного розвитку вітчизняної економіки оцінюванню фінансової стійкості банку повинно приділятися чи не найбільше уваги, оскільки саме стійкість є запорукою розвитку банківських установ. У зв'язку з розвитком ринкових відносин в Україні, необхідністю підвищення конкурентоспроможності банківської системи і її ролі в економіці країни проблема оцінки фінансової стійкості банків набуває особливо важливого значення.

Дослідження змісту фінансової стійкості банку дозволяє визначити критерії та методологію її оцінки. Визначення набору показників, виходячи з теоретичного обґрунтування факторів фінансової стійкості, а також на основі аналізу коефіцієнтів, є лише одним етапом побудови інтегральної методики оцінки фінансової стійкості банків.

Загалом, фінансова стійкість є динамічною інтегральною (узагальнюючою) характеристикою діяльності банку, яка включає всі часткові характеристики, такі як фінансовий стан, ліквідність, платоспроможність, надійність, стабільність.

Інтегральний коефіцієнт є універсальним інструментарієм комплексної оцінки фінансової стійкості банку, який дає можливість не лише аналізувати ступінь фінансової стійкості банку, а й оперативно реагувати на зміни

зовнішнього середовища, уникати кризових ситуацій і підвищувати ефективність банківської діяльності.

В другому розділі роботи нами було надано економічну характеристику ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», проаналізовано структуру та динаміку активів банку, пасивів, фінансового результату за останні три роки.

Порівняно з темпами зростання загального обсягу пасивів по групі «Банки іноземних банківських груп (банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам)», спостерігаємо, що темпи зміни загального обсягу пасивів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» більші, ніж загалом по групі банків.

Порівняно з темпами зростання загального обсягу зобов'язань по групі «Банки іноземних банківських груп (банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам)» спостерігаємо, що темпи зміни загального обсягу зобов'язань ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» більші, ніж загалом по вказаній групі банків.

Порівняно з темпами зростання загального обсягу активів по групі банків «Банки іноземних банківських груп (банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам)», спостерігаємо, що темпи зміни загального обсягу активів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» більші, ніж загалом по вказаній групі банків.

Зазначимо, що станом на кінець 2015 року банк мав збиток. Проте, вже станом на кінець 2017 року банк мав прибуток, що є безумовно позитивною тенденцією діяльності банку.

Підсумовуючи аналіз відповідних показників, можна охарактеризувати фінансовий стан ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» як не цілком задовільний, про що свідчить поступове зменшення показників ефективності діяльності та фінансової стійкості.

Нами з'ясовано, що до процесу формування і реалізації стратегії розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», з огляду на його виняткову

важливість, залучені всі органи банку – Загальні збори акціонерів банку, Правління банку, Спостережна рада банку, комітети.

Тенденції зміни показників фінансової стійкості банку свідчать про зростання стійкості та надійності банку.

Розроблена нами стратегія забезпечення цільових параметрів розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» передбачає вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів, збереження ринкових позицій і залишення в свідомості клієнта сучасною першокласною фінансовою організацією. Банк не планує агресивного розширення ринкових часток, проводячи виважену кредитну політику в першу чергу в сегменті корпоративного бізнесу.

Збалансований розвиток роздрібного бізнесу передбачає кероване зростання в депозитній базі, значне збільшення в роздрібному кредитуванні, стрімкий розвиток онлайн-бізнесу. Довіра з боку клієнтів і високий імідж ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» як емітента цінних паперів дозволить зберегти стійкі позиції на ринку цінних паперів.

Основна мета перетворень в частині управління ризиками полягає в створенні системи управління ризиками, яка буде представляти собою гнучкий і легкий інструмент управління суттєвими ризиками.

Комплексний механізм формування системи управління перетвореннями включає систему управління проектами, процесами, застосування кращих практик та інструментів Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ.

Високий рівень професійних та управлінських компетенцій співробітників буде досягатися в рамках вдосконалення системи навчання та підвищення кваліфікації.

Збалансованою системою показників є система стратегічного управління ефективністю банку на основі набору оптимально підібраних показників, що відображають усі аспекти його діяльності, як фінансові, так і не фінансові.

Нами обгрунтовано, що збалансована система показників ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» надає можливість підвищення фінансової стійкості банку.

Нами запропоновано методичний підхід до визначення рівня фінансової стійкості банку, який базується на розрахунку інтегрального синтетичного показника на базі окремих фінансових показників, які містять у собі інформацію про стан усіх її складових.

Також запропоновано здійснювати розроблену методику визначення фінансової стійкості банків за наступними етапами: обґрунтування системи показників оцінки фінансової стійкості банку; обчислення узагальненого показника впливу фінансової стійкості банку на його розвиток та перевірка закону його розподілу на нормальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. Київ: КНЕУ, 2004. 599 с.
2. Армстронг Г., Котлер Ф. // Маркетинг. Москва : Издательский дом «Вильямс», 2007. 608 с.
3. Асоціація українських банків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aub.org.ua/> (дата звернення: 10.06.2018 р.).
4. Багиев Г. Л., Тарасевич В. М., Анн Х. Маркетинг. Москва: Экономика, 2009. 702 с.
5. Бадак Л. С. Конкурентоспособность коммерческого банка / Дис. канд. экон. наук: 08.00.10. Иваново, 2002. 220 с.
6. Базадзе К. Методологічні засади та практичні аспекти оцінки конкурентоспроможності банків (на прикладі банків у харківському регіоні) // Соціально-економічні проблеми і держава. 2013. Вип. 1 (8). С. 44-53.
7. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. 504 с.
8. Банківський менеджмент : Навчальний посібник / О. А. Кириченко, І. В. Гіленко, С. Роголь, С. В. Сиротян, О. Немой. – Київ: Знання-Прес, 2002. 438 с.
9. Банківський менеджмент: питання теорії та практики : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак, О. М. Пожар та ін. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 152 с.
10. Банківські операції: Підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. – Київ: КНЕУ, 2000. 384 с.

11. Банковский менеджмент: учебник / кол. авторов; под ред. д-ра экон. наук, проф. О. И. Лаврушина. 2-е изд. перераб. и доп. – Москва: КНОРУС, 2009. 560 с.
12. Банковское дело : учебник / О. И. Лаврушин, И. Д. Мамонова, Н. И. Валенцева [и др.]; под ред. засл. деят. науки РФ, д-ра экон. наук, проф. О. И. Лаврушина. 8-е изд., стер. Москва : КНОРУС, 2009. 768 с.
13. Батракова Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банку. Изд. 2-е, перераб. и доп.: учебник для вузов. – Москва: Логос, 2005. 368 с.
14. Белова Т. Г. Маркетинг : Конспект лекцій для студ. економічних спеціальностей усіх форм навчання. – Київ : НУХТ, 2010. 151 с.
15. Біляєва В. Ю. Виявлення резервів забезпечення фінансової стійкості банків України. // Інноваційна економіка. 2016. № 1-2. С. 62-70.
16. Большой экономический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. – Москва: Фонд «Правовая культура», 2004. 528 с.
17. Боровик О. В., Боровик Л. В. Дослідження операцій в економіці: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. 424 с.
18. Бусленко Н. П. Моделирование сложных систем. – Москва: Наука, 1968. 356 с.
19. Васюренко О. В. Банківські операції: навч. посіб. – 6-те вид., перероб. і доп. – Київ: Знання, 2008. 318 с.
20. Васюренко П., Зянько В. В. Банківський менеджмент : навч. посіб. –Вінниця: ВНТУ. 2007. 148 с.
21. Васюренко О. В., Волохата К. О. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навч. посіб. – Київ: Знання, 2006. 463 с.
22. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

23. Вовк В. Я. Сутність та зміст конкурентоспроможності банку. // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка. 2011. Спецвип. 33. Ч. 2. С. 23-28.
24. Волощук І. П. Управління конкурентоспроможністю банків в умовах трансформаційної економіки // Автореф. дис... канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг та кредит». – Київ, 2002. 23 с.
25. Вольська С. П. / Визначення фінансової стійкості банку. Миколаївський Національний Університет імені В.О.Сухомлинського. 2015 – Випуск 4. С. 806-809.
26. Вольська С. П. Порівняльна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банку. / Серія Економічні Науки. 2015. № 10, частина 1. С. 178-181.
27. Галиць О. В. Визначення конкурентоспроможності банку та стратегії її підвищення. / Регіональна економіка. 2007. № 2. С. 216-222.
28. Грудзевич У. Я. Аналіз банківської діяльності : навчальний посібник. – Київ : УБС НБУ, 2007. 222 с.
29. Джоббер Д. Принципы и практика маркетинга: пер. с англ.: уч. пос. – Москва: Издательский дом «Вильямс», 2013. 688 с.
30. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. / Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи // монографія. – Тернопіль : Терно-граф, 2009. 316 с.
31. Дихтль Е., Хершген Х. Практический маркетинг: учеб. пособие. – Москва: Высшая школа, 2006. 255 с.
32. Довгаль Ю. С., Чамара Р. О. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення. / Фінансовий простір. – 2015. – № 1. С. 130-136.
33. Друкер П. Ф., Макьярелло Д. А. Менеджмент: пер. с англ. – Москва: ООО «И.Д. Вильямс», 2010. 704 с.
34. Дубовик О. В., Бойко С. М., Вознюк М. А., Гірченко Т. Д. Маркетинг у банку: навчальний посібник. 2-е вид. – Київ: Алерта, 2007. 275 с.

35. Заруба О. Д. Банківський менеджмент і аудит. – Київ: Лібра, 2006. 218 с.
36. Заруба О. Д. Фінансовий менеджмент у банках. – Київ: Знання, 2004. 172 с.
37. Заруба Ю. О. Фінансовий механізм підвищення конкурентоспроможності банку: Автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг та кредит». – Київ, 2003. 16 с.
38. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергєєва О. С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. – Київ, 2016.
39. Єпіфанов А. О., Маслак Н. Г., Сало І. В. Операції комерційних банків : навчальний посібник. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. 523 с.
40. Єріс Л. М., Крухмаль О. В., Основні методологічні підходи до визначення і оцінки фінансової стійкості банківської установи.// Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць, Дніпропетровський національний університет. 2007. № 231. С. 1138-1144.
41. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергєєва О. С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2014. 485 с.
42. Золотарьова О. В., Гура С. О. Конкурентоспроможність банку: зміст, фактори впливу та перспективні методи оцінювання. // Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 3. С. 34-37.
43. Іщенко О. О. Вдосконалення інструментів оцінки фінансової стійкості банку в умовах економічної нестабільності. // Молодий вчений. 2015. № 5(1). С. 153-158.
44. Исаев Р. А. Основы менеджмента: учебник. – Москва: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К⁰», 2010. 264 с.
45. Казаренкова Н. П. Конкурентоспособность коммерческого банка на региональном рынке кредитных услуг населению: // Автореф. дис. канд.

економік. наук: спец. 08.00.10 «Фінанси, грошове обігання і кредит». Орел, 2006. 24 с.

46. Каплан Р. С., Нортон Д. П. Сбалансована система показателів. Від стратегії до дії. – Москва: «Олімп-бізнес», 2004. 344 с.

47. Козьменко С. М., Шпиг Ф. І., Волошко І. В. Стратегічний менеджмент банку : навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2003. 734 с.

48. Колодізєв О. М., Чмутова І. М. Фінансовий менеджмент у банках : концептуальні засади, методологія прийняття рішень у банківській сфері : Навчальний посібник. – Харків: ІНЖЕК, 2004. 408 с.

49. Коммерческие банки / Рид Э., Коттер Р., Гилл Э. и др.; пер. с англ. Под ред. В. М. Усоскина. – 2-е изд. Москва: СП «Космополис», 1991. 480 с.

50. Коротков Э. М. Менеджмент: учебник. – Москва: Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2011. 640 с.

51. Косова Т. Д., Циганов О. Р. Банківські операції: навч. пос. – Київ: Центр учбової літератури, 2008. 372 с.

52. Котлер Ф., Армстронг Р. Основы маркетинга. Киев: Москва: СПб.: Издат. дом «Вильямс», 2008. 1056 с.

53. Кох Тимоти У. Управление банком : пер. с англ. В 5 кн., в 6 ч. Ч. II. Уфа : Спектр, 2003. 164 с.

54. Крухмаль О. В., Барановська О. А. Конкуентоспроможність банку та банківського продукту: фактори впливу та оцінка. // Ефективна економіка. 2014. № 5. С.12-16.

55. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості банків: інформаційне і методичне забезпечення : дисертація . канд. екон. наук. – Суми : УАБС НБУ, 2007. 261 с.

56. Ларионова И. В. Управление активами и пассивами в коммерческом банке. – Москва: Консалтбанкир, 2003. 272 с.

57. Левченко М. М. Забезпечення фінансової стійкості банків у сучасних умовах / М. М. Левченко // Управління розвитком. – 2014. – № 4. – С. 81–83.
58. Люзняк М. Е. Конкурентоспроможність банку на регіональному ринку : дисертація ... канд. економ. наук, спец.: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Суми : Українська академія банківської справи Національного банку України, 2010. 206 с.
59. Лютий І. О., Солодка О. О. Банківський маркетинг: підручн. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. 776 с.
60. Максимова А. В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування. // Науковий Вісник Херсонського Державного Університету. 2014. № 8, частина 3. С. 205-208.
61. Марич М. Г., Марич А. В. Оцінка фінансової стійкості комерційних банків України на сучасному етапі розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/142.pdf> (дата звернення: 10.06.2018 р.).
62. Маркетинг у банку: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / А. В. Нікітін, Т. Г. Іванова, І. Г. Брітченко, О. М. Момот ; за заг. ред. А. В. Нікітіна. Київ : КНЕУ, 2010. 474 с.
63. Маркетинг у прикладах і завданнях: Навчальний посібник / під ред. Ілляшенка С. М. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 400 с.
64. Маршалл Дж. Ф., Випул К. Бансал. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям : пер. с англ. – Москва: Инфра-М, 1998. 784 с.
65. Мельничук Л. Ю. Достатність капіталу як характеристика фінансової стійкості банку // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. № 1. С. 43-49.
66. Мещеряков А. А. Організація діяльності комерційного банку: // Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 608 с.

67. Мещеряков А. А., Лисяк Л. В. Фінансовий менеджмент у банках: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
68. Мірошніченко О. В. Конкурентоспроможність банку в умовах сучасного економічного розвитку // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Суми, 2007. Т.19. С. 358-364.
69. Мороз А. М. Енциклопедія банківської справи / Під ред. д.е.н., проф. Мороза А. М. – Київ: Молодь: Ін Юре, 2001. 680 с.
70. Організація контролю в банку : навчальний посібник / уклад. І. В. Белова. – Суми: Університетська книга, 2008. 302 с.
71. Офіційний сайт «Райффайзен Банк Аваль» (щорічні фінансові звіти) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.aval.ua/ru/about/informations/annual_reports
72. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// bank.gov.ua](http://bank.gov.ua).
73. Офіційний сайт національного рейтингового агентства «Рюрик» (Аналітичні огляди банківської системи України за 2013-2015 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua>
74. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: Навчально-методичний посібник / Міністерство освіти і науки України; КНЕУ. – Київ: КНЕУ, 2003. 347 с.
75. Парасій-Вергуненко І. Оцінка конкурентоспроможності банків на основі матричного аналізу. / Бухгалтерський облік і аудит. 2008. № 11. С. 25-32.
76. Примак Ю. Р. Сучасні українські та міжнародні методи аналізу фінансової стійкості банківської установи. / Міжнародний науковий журнал. 2016. № 9. С. 115-122.
77. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ: КНЕУ, 2004. 468 с.
78. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (8-

9 листопада 2012 р.) / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 211 с.

79. Прокопенко И. Ф., Ганин В. И., Москаленко В. В. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий с применением ПК // Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – Киев: Центр учебной литературы, 2006. – 336 с.

80. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. Дата оновлення: 04.05.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/print1519582304236133> (дата звернення: 10.06.2018).

81. Про затвердження Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України від 22.12.2017 р. №141. Дата оновлення 01.10.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-17>

82. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція, затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. Дата оновлення 29.04.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/print1519582304236133> (дата звернення: 10.06.2018).

83. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш. Словарь современных экономических терминов. – 4-е изд. Москва: Айрис-пресс, 2008. 480 с.

84. Романенко Л. Ф. Банківський маркетинг : монографія. – Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2001. 484 с.

85. Роуз П. С. Банковский менеджмент. Часть 1: пер. с англ. / Под ред. И. В. Башниш, И. Е. Новикова. – Москва: Дело, 1997. 744 с.

86. Рудінська О. В., Яроміч С. А., Молоткова І. О. Менеджмент. – Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2002. 336 с.

87. Саати Т., Кернс К. Аналитическое планирование. Организация систем: Пер. с англ. – Москва: Радио и связь, 1991. 224 с.

88. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ: Знання, 2005. 662 с.
89. Сало І. В., Мирошніченко О. В. Система управління конкурентоспроможністю банку. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 5. С. 279-286.
90. Сало І. В., Криклій О. А. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. 314 с.
91. Самборська-Музичко Ю. О. Конкурентоспроможність як об'єкт аналізу при формуванні стратегії банку. Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. Том 17. № 1. С. 181-188.
92. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг; Пер. с англ. – Москва: Альпина Бизнес Букс, 2007. 1018 с.
93. Советов Б. Я., Яковлев С. А. Моделирование систем: Учеб. для вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. шк., 2001. 343 с.
94. Тарасевич Н. В. Вісник соціально-економічних досліджень. – 4 вип., 2013. 51 с.
95. Телишевська Л. І. Оцінювання фінансової стійкості банків як елементу управління. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/207.Pdf> (дата звернення: 10.06.2018).
96. Український банківський портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://banker.ua> (дата звернення: 10.06.2018).
97. Управління ризиками банків : монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 283 с.

98. Управління ризиками банків : монографія у 2 томах. Т. 2: Управління ринковими ризиками та ризиками системних характеристик / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 299 с.
99. Федулова Л., Волощук І. Управління конкурентоспроможністю банків в умовах трансформаційної економіки: монографія. – Київ: Науковий світ, 2002. 301 с.
100. Чмутова І. М., Біляєва В. Ю. Концептуальні положення управління фінансовою стійкістю банку з використанням засобів фінансового інжинірингу. / Управління розвитком. 2015. № 4. С. 6-13.

ДОДАТКИ

Додаток А

Показники пасивів, власного капіталу та зобов'язань ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

Таблиця А.1

Динаміка та структура пасивів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з 1.01.2016 р. по 1.01.2018 р.

Пасиви	На 1.01.2016		На 1.01.2017		На 1.01.2018		Абсолютний приріст, тис. грн.			Темп росту, %		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу
							на 1.01.2017	на 1.01.2018		на 1.01.2017	на 1.01.2018	
Зобов'язання	48253336	90,07	48343962	84,27	56176263	83,82	90626	7832301	7922927	100,19	116,20	116,42
Власний капітал	5319889	9,93	9020675	15,73	10840553	16,18	3700786	1819878	5520664	169,57	120,17	203,77
Усього пасивів	53573225	100	57364637	100	67016816	100	3791412	9652179	13443591	107,08	116,83	125,09

Таблиця А.2

Динаміка та структура власного капіталу ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з 1.01.2016 р. по 1.01.2018 р.

Пасиви	На 1.01.2016		На 1.01.2017		На 1.01.2018		Абсолютний приріст, тис. грн.			Темп росту, %		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу
							на 1.01.2017	на 1.01.2018		на 1.01.2017	на 1.01.2018	
Статутний капітал	6154516	115,69	6154516	68,23	6154516	56,77	0,00	0	0	100,00	100,00	100,00
Додатково сплачений капітал	3033110	57,01	3033097	33,62	3033097	27,98	-13,00	0	-13	100,00	100,00	100,00
Резерви переоцінки	999552	18,79	937165	10,39	889941	8,21	-62387,00	-47224	-109611	93,76	94,96	89,03
Резервні та інші фонди	318739	5,99	318739	3,53	509771	4,70	0,00	191032	191032	100,00	159,93	159,93

Закінчення табл. А.2

(Непокритий збиток)/нерозподілений прибуток	-5045420	-94,84	-1246779	-13,82	300560	2,77	3798641,00	1547339	5345980	24,71	-24,11	-5,96
Частка неконтролюючих акціонерів	-140608	-2,64	-176063	-1,95	-47332	-0,44	-35455,00	128731	93276	125,22	26,88	33,66
Всього капіталу	5319889	100,00	9020675	100,00	10840553	100,00	3700786,00	1819878	5520664	169,57	120,17	203,77

Таблиця А.3

Динаміка та структура зобов'язань ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з 1.01.2016 р. по 1.01.2018 р.

Пасиви	На 1.01.2016		На 1.01.2017		На 1.01.2018		Абсолютний приріст, тис. грн.			Темп росту, %		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу
							на 1.01.2017	на 1.01.2018		на 1.01.2017	на 1.01.2018	
Заборгованість перед кредитними установами	5634999	11,68	3295105	6,82	2533468	4,51	-2339894	-761637	-3101531	58,48	76,89	44,96
Заборгованість перед клієнтами	39879899	82,65	44103262	91,23	52272275	93,05	4223363	8169013	12392376	110,59	118,52	131,07
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	2301	0,00	9	0,00	709	0,00	-2292	700	-1592	0,39	7877,78	30,81

Закінчення табл. А.3

Субординований борг	2101210	4,35	0	0,00	0	0,00	-2101210	0	-2101210	0,00	-	0,00
Резерви	25872	0,05	53418	0,11	80050	0,14	27546	26632	54178	206,47	149,86	309,41
Інші зобов'язання	609055	1,26	892168	1,85	1289761	2,30	283113	397593	680706	146,48	144,56	211,76
Всього зобов'язання	48253336	100,00	48343962	100,00	56176263	100,00	90626	7832301	7922927	100,19	116,20	116,42

Таблиця А.4

Динаміка та структура активів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з 1.01.2016 р. по 1.01.2018 р.

Активи	На 1.01.2016		На 1.01.2017		На 1.01.2018		Абсолютний приріст, тис. грн.			Темп росту, %		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу
							на 1.01.2017	на 1.01.2018		на 1.01.2017	на 1.01.2018	
Грошові кошти та їх еквіваленти	12580391	23,48	10292755	17,94	10297228	15,37	-2287636	4473	-2283163	81,82	100,04	81,85
Торгові цінні папери	225198	0,42	808776	1,41	1127477	1,68	583578	318701	902279	359,14	139,41	500,66
Заборгованість кредитних установ	6386059	11,92	10168968	17,73	8032433	11,99	3782909	-2136535	1646374	159,24	78,99	125,78
Кредити клієнтам	26372838	49,23	27923626	48,68	37348686	55,73	1550788	9425060	10975848	105,88	133,75	141,62

Закінчення табл. А.4

Активи, призначені для продажу	729	0,00	55275	0,10	56170	0,08	54546	895	55441	7582,30	101,62	7705,08
Інвестиційні цінні папери	2997167	5,59	3381571	5,89	5925271	8,84	384404	2543700	2928104	112,83	175,22	197,70
Інвестиційна нерухомість	243180	0,45	160627	0,28	151860	0,23	-82553	-8767	-91320	66,05	94,54	62,45
Основні засоби	2137287	3,99	1972930	3,44	2037965	3,04	-164357	65035	-99322	92,31	103,30	95,35
Нематеріальні активи	429603	0,80	387256	0,68	412083	0,61	-42347	24827	-17520	90,14	106,41	95,92
Поточні активи з податку на прибуток	220262	0,41	385153	0,67	545070	0,81	164891	159917	324808	174,86	141,52	247,46
Відстрочені активи з податку на прибуток	1108431	2,07	743261	1,30	31643	0,05	-365170	-711618	-1076788	67,06	4,26	2,85
Інші активи	872080	1,63	1084439	1,89	1050930	1,57	212359	-33509	178850	124,35	96,91	120,51
Всього активів	53573225	100,00	57364637	100,00	67016816,00	100,00	3791412	9652179	13443591	107,08	116,83	125,09

Додаток Б

Динаміка показників фінансових результатів, доходів, витрат та ефективності діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

Таблиця Б.1

Динаміка фінансових результатів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2017 рр.

Стаття	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютний приріст, тис. грн.			Темп росту, %		
				в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу
				2016 р.	2017 р.		2016 р.	2017 р.	
Процентні доходи	6489813	6711726	7152343	221913	440617	662530	103,42	106,56	110,21
Процентні витрати	-2388536	-1871733	-1459861	516803	411872	928675	78,36	78,00	61,12
Чистий процентний дохід	4101277	4839993	5692482	738716	852489	1591205	118,01	117,61	138,80
Резерв під зменшення корисності кредитів	-5139109	0	0	5139109	0	5139109	0,00	-	0,00
Чисті процентні доходи (витрати) після резерву під зменшення корисності кредитів	-1037832	4868508	7374483	5906340	2505975	8412315	-469,10	151,47	-710,57
Комісійні доходи	2389397	2934552	3849766	545155	915214	1460369	122,82	131,19	161,12
Комісійні витрати	-673294	-1037828	-1505339	-364534	-467511	-832045	154,14	145,05	223,58
Фінансовий результат від операцій з іноземною валютою	-1910647	129584	245850	2040231	116266	2156497	-6,78	189,72	-12,87
Фінансовий результат від операцій з цінними паперами	2024934	455483	37132	-1569451	-418351	-1987802	22,49	8,15	1,83
Інші доходи	204881	211561	197776	6680	-13785	-7105	103,26	93,48	96,53
Непроцентні доходи	358125	796628	480758	438503	-315870	122633	222,44	60,35	134,24
Непроцентні витрати	-3053489	-3475337	-3676025	-421848	-200688	-622536	113,82	105,77	120,39
Прибуток / (збиток) до оп/ня	-2017093	4086523	6523643	6103616	2437120	8540736	-202,59	159,64	-323,42

Закінчення табл. Б.1

(Витрати)/дохід з податку на прибуток	183827	-369098	-1204622	-552925	-835524	-1388449	-200,79	326,37	-655,30
Прибуток / (збиток) за рік	-1833266	3717425	5319021	5550691	1601596	7152287	-202,78	143,08	-290,14
Інші сукупні доходи / (збитки)	146987	-16626	-6409	-163613	10217	-153396	-11,31	38,55	-4,36
Всього сукупний дохід (збиток) за рік	-1686279	3700799	5312612	5387078	1611813	6998891	-219,47	143,55	-315,05
Чистий та скоригований прибуток/(збиток) на одну просту акцію, грн.	-0,0552	0,061	0,0866	0,1162	0,0256	0,1418	-110,51	141,97	-156,88

Таблиця Б.2

Динаміка та структура доходів ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2017 рр.

Найменування статті	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Абсолютний приріст, тис. грн.			Темп росту, %		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	пито ма вага, %	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу
							2016 р.	2017 р.		2016 р.	2017 р.	
Процентні доходи	6489813	55,01	6711726	59,72	7152343	59,78	221913	440617	662530	103,42	106,56	110,21
Комісійні доходи	2389397	20,25	2934552	26,11	3849766	32,18	545155	915214	1460369	122,82	131,19	161,12
Фінансовий результат від операцій з іноземною валютою	0	0,00	129584	1,15	245850	2,05	129584	116266	245850	-	189,72	-
Інші доходи	204881	1,74	211561	1,88	197776	1,65	6680	-13785	-7105	103,26	93,48	96,53
Фінансовий результат від операцій з цінними паперами	2024934	17,16	455483	4,05	37132	0,31	-1569451	-418351	-1987802	22,49	8,15	1,83

Закінчення табл. Б.2

Непроцентні доходи	358125	3,04	796628	7,09	480758	4,02	438503	-315870	122633	222,44	60,35	134,24
Дохід з податку на прибуток	183827	1,56	0	0,00	0	0,00	-183827	0	-183827	0,00	-	0,00
Інші сукупні доходи	146987	1,25	0	0,00	0	0,00	-146987	0	-146987	0,00	-	0,00
Всього доходів	1179796 4	100,00	1123953 4	100,00	1196362 5	100,0	-558430	724091	165661	95,27	106,44	101,40

Таблиця Б.3

Динаміка та структура витрат ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2017 рр.

Найменування статті	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Абсолютний приріст, тис. грн.			Темп росту, %		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу
							2016 р.	2017 р.		2016 р.	2017 р.	
Процентні витрати	2388536	18,14	1871733	27,64	1459861	18,59	-516803	-411872	-928675	78,36	78,00	61,12
Резерв під зменшення корисності кредитів	5139109	39,04	0	0,00	0	0,00	-5139109	0	-5139109	0,00	-	0,00
Комісійні витрати	673294	5,11	1037828	15,33	1505339	19,17	364534	467511	832045	154,14	145,05	223,58
Фінансовий результат від операцій з іноземною валютою	1910647	14,51	0	0,00	0	0,00	-1910647	0	-1910647	0,00	-	0,00
Непроцентні витрати	3053489	23,19	3475337	51,33	3676025	46,81	421848	200688	622536	113,82	105,77	120,39
Витрати з податку на прибуток	0	0,00	369098	5,45	1204622	15,34	369098	835524	1204622	-	326,37	-
Інші сукупні витрати	0	0,00	16626	0,25	6409	0,08	16626	-10217	6409	-	38,55	-
Всього витрат	1316507 5	100,00	6770622	100,00	7852256	100,00	-6394453	1081634	-5312819	51,43	115,98	59,64

Таблиця Б.4

Динаміка показників ефективності діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2017 рр.

	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення		
				2016 р.-2015 р.	2017 р.-2016 р.	2017 р.-2015 р.
Середньорічний обсяг статутного капіталу	4578646	6154516	6154516	1575870	0	1575870
Середньорічний обсяг балансового капіталу	4587291	7170282	9930614	2582991	2760332	5343323
Середньорічний обсяг активів банку	50462459	55468931	62190727	5006472	6721796	11728268
Середньорічний обсяг зобов'язань банку	45875169	48298649	52260113	2423480	3961464	6384944
Процентні доходи	6489813	6711726	7152343	221913	440617	662530
Всього доходів	11797964	11239534	11963625	-558430	724091	165661
Процентні витрати	2388536	1871733	1459861	-516803	-411872	-928675
Всього витрат	13165075	6770622	7852256	-6394453	1081634	-5312819
Коефіцієнти ефективності діяльності						
Коефіцієнт загального рівня рентабельності	-0,14	0,55	0,68	0,69	0,13	0,82
Коефіцієнт дієздатності (оптимальне значення – не менше 120 %)	89,62	166,00	152,36	76,39	-13,65	62,74
Прибутковість акціонерного капіталу	-0,40	0,60	0,86	1,00	0,26	1,26
Прибутковість балансового капіталу	-0,40	0,52	0,54	0,92	0,02	0,94
Прибутковість активів	-0,04	0,07	0,09	0,10	0,02	0,13
Доходність активів	0,23	0,20	0,19	-0,03	-0,01	-0,04
Чиста процентна маржа	9,21	11,14	12,9	1,93	1,76	3,69

Закінчення табл. Б.4

Чистий спред	18,62	19,79	16,36	1,17	-3,43	-2,26
Чистий прибуток в розрахунку на одного працівника банку	-210,72	429,76	673,29	640,48	243,53	884,01
Рентабельність доходів	-0,16	0,33	0,44	0,49	0,11	0,60

Додаток В

Показники фінансової стійкості, ділової активності та ліквідності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

Таблиця В.1

Динаміка показників фінансової стійкості ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з 1.01.2016 р. по 1.01.2018 р.

	На 1.01.2016	На 1.01.2017	На 1.01.2018	Відхилення		
				1.01.2017 р.- 1.01.2016 р.	1.01.2018 р.- 1.01.2017 р.	1.01.2018 р.- 1.01.2016 р.
Вхідні дані, тис. грн.						
1. Власний капітал	5319889	9020675	10840553	3700786	1819878	5520664
2. Статутний капітал	6154516	6154516	6154516	0	0	0
3. Зобов’язання	48253336	48343962	56176263	90626	7832301	7922927
4. Загальні активи	53573225	57364637	67016816	3791412	9652179	13443591
5. Доходні активи	48805562	52791598	62939125	3986036	10147527	14133563
6. Недоходні активи	4767663	4573039	4077691	-194624	-495348	-689972
7.Капіталізовані активи	2566890	2360186	2450048	-206704	89862	-116842

Закінчення табл. В.1

Коефіцієнти фінансової стійкості						
8. Коефіцієнт надійності (ряд. 1/ ряд.3)	0,11	0,19	0,19	0,08	0,01	0,08
9. Коефіцієнт фінансового важеля (ряд. 3/ ряд.1)	9,07	5,36	5,18	-3,71	-0,18	-3,89
10 Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів (ряд. 1/ ряд. 4)	0,10	0,16	0,16	0,06	0,00	0,06
11. Коефіцієнт захищеності власного капіталу (ряд. 1- ряд.6/ ряд. 5)	0,01	0,08	0,11	0,07	0,02	0,10
12. Коефіцієнт мультиплікатора статутного капіталу (ряд. 4/ ряд.2)	8,70	9,32	10,89	0,62	1,57	2,19

Таблиця В.2

Динаміка показників ділової активності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з 1.01.2016 р. по 1.01.2018 р.

	На 1.01.2016	На 1.01.2017	На 1.01.2018	Відхилення		
				1.01.2017 р.- 1.01.2016 р.	1.01.2018 р.- 1.01.2017 р.	1.01.2018 р.- 1.01.2016 р.
Вихідні дані, тис. грн.						
1. Загальні пасиви	53573225	57364637	67016816	3791412	9652179	13443591
2. Зобов'язання всього	48253336	48343962	56176263	90626	7832301	7922927
3. Строкові депозити	13122690	10038575	10381245	-3084115	342670	-2741445
4. Одержані міжбанківські кредити	0	0	0			

Закінчення табл. В.2

5. Кредитний портфель	26372838	27923626	37348686	1550788	9425060	10975848
6. Загальні активи	53573225	57364637	67016816	3791412	9652179	13443591
7. Доходні активи	48805562	52791598	62939125	3986036	10147527	14133563
8. Вкладення в цінні папери і в паї асоційованих компаній	0	0	0	0	0	0
9. Прострочені і безнадійні кредити	16453218	16321674	15978335	-131544	-343339	-474883
Коефіцієнти ділової активності пасивів						
10. Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів (ряд. 2/ ряд.1)	0,90	0,84	0,84	-0,06	0,00	-0,06
11. Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	0,00	0,00	0,00			
12. Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів (ряд. 3/ ряд. 1)	0,24	0,17	0,15	-0,07	-0,02	-0,09
13. Коефіцієнт активності використання залучених і запозичених коштів у доходні активи (ряд. 2/ ряд. 7)	0,99	0,92	0,89	-0,07	-0,02	-0,10
14. Коефіцієнт активності використання залучених і запозичених коштів у кредитний портфель (ряд. 5 / ряд. 2)	0,55	0,58	0,66	0,03	0,09	0,12
15. Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель (ряд. 3 / ряд. 5)	0,50	0,36	0,28	-0,14	-0,08	-0,22
Коефіцієнти ділової активності активів						
16. Коефіцієнт рівня доходних активів (ряд. 7 / ряд.6)	0,91	0,92	0,94	0,01	0,02	0,03
17. Коефіцієнт кредитної активності (ряд. 5 / ряд. 6)	0,49	0,49	0,56	-0,01	0,07	0,07
18. Коефіцієнт загальної інвестиційної активності в цінні папери і пайову участь (ряд. 8 / ряд. 6)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
19. Коефіцієнт (частка) інвестицій у доходних активах (ряд. 8 / ряд.7)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
20. Коефіцієнт проблемних кредитів (ряд. 9 / ряд. 5)	0,62	0,58	0,43	-0,04	-0,16	-0,19

Таблиця В.3

Динаміка показників ліквідності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з 1.01.2016 р. по 1.01.2018 р.

	На 1.01.2016	На 1.01.2017	На 1.01.2018	Відхилення		
				1.01.2017 р.- 1.01.2016 р.	1.01.2018 р.- 1.01.2017 р.	1.01.2018 р.- 1.01.2016 р.
1. Коефіцієнт миттєвої ліквідності	76,54	63,56	41,14	-12,98	-22,42	-35,40
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	69,16	68,42	56,74	-0,74	-11,68	-12,42
3. Коефіцієнт короткострокової ліквідності	93,25	99,14	84,43	5,89	-14,71	-8,82
4. Коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів до робочих активів банку	0,26	0,19	0,16	-0,06	-0,03	-0,09

Таблиця В.4

Вихідні дані для побудови багатокутника конкурентоспроможності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»

Показники	Розрахунок	ПАТ "Промінвестбанк"	ПАТ "Райффайзен Банк Аваль"	ПАТ "Сбербанк"	ПАТ "ОТП"	ПАТ "Укрсиббанк"	max(min)	Коефіцієнт ПАТ "Промінвестбанк"	Коефіцієнт ПАТ "Райффайзен Банк Аваль"	Коефіцієнт ПАТ "Сбербанк"	Коефіцієнт ПАТ "ОТП"	Коефіцієнт ПАТ "Укрсиббанк"
1.Ефективність маркетингової діяльності банків												
1.1.Рентабельність продажів, %	прибуток від реалізації/обсяг продажів*100 %	9,97	8,17	7,6	7,7	8,8	9,97	1,00	0,82	0,76	0,77	0,88
1.2. Коефіцієнт нереалізованих послуг	обсяг нереалізованої продукції/обсяг продаж	0,13	0,14	0,16	0,18	0,21	0,13	1,00	0,93	0,81	0,72	0,62
1.3. Коефіцієнт ефективності реклами і засобів стимулювання збуту	витрати на рекламу і стим. збуту/прибуток від реалізації	0,2	0,19	0,18	0,19	0,16	0,2	1,00	0,95	0,90	0,95	0,80
1.4.Продуктивність праці, тис. грн./ чол.	обсяг реалізованої продукції/середньоспискова чисельність працівн.	401,46	390,2	400,1	380,7	390,5	401,46	1,00	0,97	1,00	0,95	0,97

Закінчення табл. В.4

Середнє значення показників маркетингової діяльності банків								1,00	0,92	0,87	0,85	0,82
2. Показники фінансової стійкості банку												
2.1. Коефіцієнт автономії	власні кошти підпр./загальна сума джерел фінансування	0,26	0,25	0,23	0,22	0,22	0,26	1,00	0,96	0,88	0,85	0,85
2.2. Коефіцієнт платоспроможності	власний капітал/загальні зобов'язання	0,36	0,35	0,33	0,32	0,34	0,36	1,00	0,97	0,92	0,89	0,94
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	кошти і високоліквідні цінні папери /короткострокові зобов'язання	0,06	0,03	0,01	0,02	0,04	0,06	1,00	0,50	0,17	0,33	0,67
2.4. Коефіцієнт поточної заборгованості	поточні пасиви/ власний капітал	2,56	3,1	2,9	3,13	3,1	2,56	1,00	0,83	0,88	0,82	0,83
Середнє значення показників фінансової стійкості банків								1,00	0,81	0,71	0,72	0,82
3. Показники ділової активності банку												
3.1. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	виручка від реалізації продукції/середньорічний залишок оборотних коштів	1,18	0,9	1,1	0,91	1,1	1,18	1,00	0,76	0,93	0,77	0,93
3.2. Оборотність дебіторської заборгованості	виручка від реалізації продукції/дебіторська заборгованість	50,39	46,7	45,78	45,12	49,1	50,39	1,00	0,93	0,91	0,90	0,97
3.3. Середній період погашення дебіторської заборгованості	365/Оборотність дебіторської заборгованості	7	8	8	8	7	7	1,00	0,88	0,88	0,88	1,00
3.4. Оборотність власного капіталу	виручка від реалізації продукції/власний капітал	4,19	3,9	4,05	3,86	4,18	4,19	1,00	0,93	0,97	0,92	1,00
Середнє значення показників ділової активності банків								1,00	0,87	0,92	0,87	0,98
4. Розрахунки інтегральних показників фінансової стійкості банків												
4.1. Інтегральна оцінка								1,00	0,87	0,87	0,86	0,89